

Inflations skyddad skatte skala

Ur KB:s samlingar

Digitaliserad år 2013

National Library
of Sweden

DELBETÄNKANDE AV 1972 ÅRS SKATTEUTREDNING

SOU^{1977:18}

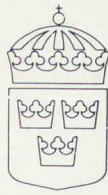
Inflations skyddad skatte skala

DELBETÄNKANDE AV 1972 ÅRS SKATTEUTREDNING

SOU^{1977:18}

253
6

Statens offentliga utredningar
1977:18
Budgetdepartementet

Inflationsskyddad skatteskala

Delbetänkande av 1972 års skatteutredning
Stockholm 1977

ISBN 91-38-03406-9
ISSN 0375-250X
Gotab, Stockholm 1977

Till Statsrådet och chefen för budgetdepartementet

1972 års skatteutredning tillsattes efter bemyndigande av Kungl. Maj:t den 14 april 1972. Utredningen har tidigare avlämnat delbetänkandena Förslag till skatteomläggning m.m. (SOU 1974:20), Skatteomläggning 1976 (SOU 1974:103), Existensminimireglerna (Ds Fi 1975:9) och Faktisk sambeskattning (Ds Fi 1975:10). Vidare har utredningen avgett rapporten Progressiv utgiftsskatt - ett alternativ? (SOU 1976:62). Utredningen har numera följande ledamöter, nämligen direktören Bo Jonas Sjölander, ordförande, riksdagsledamoten Alvar Andersson, professorn Osborne Bartley, riksdagsledamoten Holger Bergqvist, departementsrådet Gunnar Björne, f.d. riksdagsledamoten Erik Brandt, riksdagsledamöterna Eric Enlund och Arne Gadd, sekreteraren Anna Hedborg, riksdagsledamoten Carl-Henrik Hermansson, direktören Nils Holgerson, riksdagsledamöterna Gördis Hörnlund, Valter Kristenson, Bo Lundgren och Tage Sundkvist, förbundsordföranden Sune Tidefelt samt partisekreteraren Lars Tobisson.

Vid utarbetandet av detta betänkande har som experter deltagit kammarrättsassessorn Per Anclow, direktören Karl Olov Andersson, fil.kand. Percy Bargholtz, kanslirådet Bertil Edlund, departementssekreteraren Ingmar Fries, kanslisekreteraren Annika Persson, departementsrådet Anders Swartling, statssekreteraren Lars Wohlin och docenten Carl Johan Åberg.

Som sekreterare tjänstgör hovrättsassessorn Bodil Hulgaard och som biträdande sekreterare kammarrättsfiskalen Gerhard Gammer, t.f. kammarrättsassessorn Lars Holm och kammar-

rättsfiskalen Kerstin Nyström.

Genom tilläggsdirektiv den 18 november 1976 har åt utredningen uppdragits bland annat att med förtur utarbeta ett förslag om inflationsskydd för skatteskalen. I föreliggande delbetänkande redovisar utredningen detta uppdrag.

Reservationer har avgetts av ledamöterna Brandt, Gadd, Hedborg, Hermansson, Hörnlund och Kristenson.

Särskilda yttranden har lämnats av ledamoten Tidefelt och experten Åberg.

Stockholm i april 1977

Bo Jonas Sjönander

Alvar Andersson

Holger Bergqvist

Erik Brandt

Arne Gadd

Carl-Henrik Hermansson

Gördis Hörnlund

Bo Lundgren

Sune Tidefelt

Osborne Bartley

Gunnar Björne

Eric Enlund

Anna Hedborg

Nils Holgerson

Valter Kristenson

Tage Sundkvist

Lars Tobisson

/Bodil Hulgaard

Gerhard Gammer

Lars Holm

Kerstin Nyström

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING	7
FÖRFATTNINGSFÖRSLAG	9
1 UPPDRAGET	15
2 INFLATIONEN OCH SKATTESYSTEMET	19
3 INFLATIONSSKYDD I ANDRA LÄNDER	25
3.1 Inledning	25
3.2 Danmark	25
3.3 Canada	27
3.4 Nederländerna	28
4 BERÄKNING AV INFLATIONSTAKTEN	31
5 INFLATIONSSKYDDETS KONSTRUKTION	35
6 EFFEKTER AV FÖRSLAGET	39
6.1 Individuella effekter	39
6.2 Statsfinansiella effekter	45
7 STABILISERINGSPOLITISKA SYNPUNKTER	59
8 FÖRFATTNINGSKOMMENTAR	65
RESERVATIONER OCH SÄRSKILDA YTTRANDE	69

SAMMANFATTNING

Genom tilläggsdirektiv den 18 november 1976 fick vi i uppdrag att under våren 1977 lägga fram ett förslag om inflationsskydd för skatteskalen, avsett att träda i kraft den 1 januari 1978. I dessa uttalades vidare att vårt återstående arbete med att se över stora delar av skattesystemet borde avslutas före utgången av november 1977.

Uppdraget i fråga om inflationsskydd bör ses mot bakgrunden av de effekter inflationen har på skatteuttaget. I vårt nuvarande skattesystem medför inflationen vid oförändrade regler en fortlöpande skatteskärpning. En reellt oförändrad inkomst drabbas av allt högre skatt, vilket leder till att inkomsten efter skatt minskar i köpkraft. De problem detta medför förvärras naturligtvis när inflationstakten ökar, vilket varit fallet under 1970-talet. Det har därför ansetts nödvändigt att praktiskt taget varje år göra en skatteomläggning, som motverkat inflationens effekter i skattesystemet och därigenom underlättat löneförhandlingarna. Vårt uppdrag är att åstadkomma en mera varaktig lösning på problemet.

Vi föreslår att skiktgränserna i statsskatteskalen och grundavdraget anknyts till basbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring. Basbeloppet grundar sig på konsumentprisindex, som mäter prisutvecklingen för den privata konsumtionen. Det har fått en omfattande användning för värdesäkring av olika förmåner och har på senare tid i ökad omfattning tagits i bruk inom skattesystemet. Inflationens inverkan på skatteuttaget är till största delen betingad av statsskatteskalans progressiva utformning med skiktgränser i fasta belopp. Genom att dessa anknyts till basbeloppet elimineras därför den övervägande delen av dessa effekter. Av hänsyn till inkomsttagarna i de lägsta inkomstskikten bör även grundavdraget omfattas av regleringen. Vårt förslag innebär att vi tar

ställning till grunddragen i inflationsskyddet. För att inte försvåra eller föregripa vårt fortsatta arbete låter vi vissa detaljfrågor anstå till vårt slutbetänkande. Vi tar därför inte ställning till om inflationsskyddet bör utsträckas till ytterligare regler i skattelagstiftningen.

Skiktgränsernas anknytning till basbeloppet innebär att gränserna förskjuts uppåt i samma mån som basbeloppet ökar. Effekten härav är ett inflationsskydd där en inkomst som stiger i takt med inflationen inte längre drabbas av skärpt beskattning. I stället förblir skattens andel av inkomsten oförändrad, vilket medför att inkomsten efter skatt bibehåller samma köpkraft. Däremot kommer - liksom hittills - höjd reallön att medföra en skatte-skärpning. Förslaget innebär vidare att den fördelning av skatten som beslutats av riksdagen inte förändras på grund av inflation.

Statsfinansiellt innebär förslaget att den av inflationen orsakade skatteökningen uteblir. Skatteinkomsterna kommer emellertid fortfarande att automatiskt öka från år till år. Ökningen blir dock inte så snabb som vid oförändrade skatteregler. Det kan inte på förhand beräknas hur stor skillnaden blir, eftersom denna beror på den framtida inflationstakten.

Utredningens förslag är inte enhälligt. Ledamöterna Brandt, Gadd, Hedborg, Hermansson, Hörnlund och Kristenson har avgett reservationer. Vidare har ledamoten Tidefelt och experten Åberg lämnat särskilda yttranden.

FÖRFATTNINGSFÖRSLAG

Förslag tillLag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

Härigenom förordnas, att 48 § 2 och 3 mom. kommunalskattelagen (1928:370) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelseFöreslagen lydelse

48 §

2 mom.¹ Skattskyldig fysisk person, som varit här i riket bosatt under hela beskattningsåret, äger att å den i hemortskommunen taxerade inkomsten åtnjuta kommunalt grundavdrag med 4 500 kronor.

2 mom. Skattskyldig fysisk person, som varit här i riket bosatt under hela beskattningsåret, äger att å den i hemortskommunen taxerade inkomsten åtnjuta kommunalt grundavdrag med 0,44 basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring för november månad andra året före taxeringsåret.

Har skattskyldig under beskattningsåret uppburit lön eller annan gottgörelse som utgör skattepliktig inkomst enligt lagen (1958:295) om sjömansskatt skall grundavdraget minskas med en tolftedel för varje period om trettio dagar för vilken den skattskyldige uppburit beskattningsbar inkomst enligt nämnda lag samt enligt 1 § 2 mom. lagen skattepliktig dagpenning. Det sålunda beräknade grundavdraget avrundas uppåt till helt tiotal kronor.

3 mom.¹ Skattskyldig fysisk person, som varit här i riket bosatt endast under en del av beskattningsåret, äger i hemortskommunen åt-

3 mom. Skattskyldig fysisk person, som varit här i riket bosatt endast under en del av beskattningsåret, äger i hemortskommunen åt-

¹ Senaste lydelse 1974:769.

Nuvarande lydelse

njuta kommunalt grundavdrag som för varje kalendermånad eller del därav, varunder han varit här i riket bosatt, utgör en tolftedel av 4 500 kronor. Det avdragsbelopp, som sålunda erhålles, avrundas uppåt till helt tiotal kronor.

Föreslagen lydelse

njuta kommunalt grundavdrag som för varje kalendermånad eller del därav, varunder han varit här i riket bosatt, utgör en tolftedel av grundavdraget enligt 2 mom. första stycket. Det avdragsbelopp, som sålunda erhålles, avrundas uppåt till helt tiotal kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1978 och tillämpas första gången vid 1979 års taxering.

Förslag tillLag om ändring i lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt

Härigenom förordnas, att 10 § 1 mom. lagen (1947:576) skall ha nedan angivna lydelse.

10 §

Nuvarande lydelse

1 mom.¹ Statlig inkomstskatt utgår för fysiska personer, oskifta dödsbon och familjestiftelser med viss i särskild ordning bestämd procent av nedan angivna grundbelopp.

Grundbeloppet utgör:

när beskattningsbar inkomst icke överstiger 15 000 kronor: 2 procent av den beskattningsbara inkomsten;
när beskattningsbar inkomst överstiger

15 000 men icke 20 000 kr.:	300 kr. för 15 000 kr. och 4 % av återstoden;	
20 000 " " 25 000 " :	500 " " 20 000 " "	6 % " "
25 000 " " 30 000 " :	800 " " 25 000 " "	10 % " "
30 000 " " 35 000 " :	1 300 " " 30 000 " "	15 % " "
35 000 " " 40 000 " :	2 050 " " 35 000 " "	21 % " "
40 000 " " 45 000 " :	3 100 " " 40 000 " "	26 % " "
45 000 " " 50 000 " :	4 400 " " 45 000 " "	35 % " "
50 000 " " 55 000 " :	6 150 " " 50 000 " "	36 % " "
55 000 " " 60 000 " :	7 950 " " 55 000 " "	37 % " "
60 000 " " 65 000 " :	9 800 " " 60 000 " "	38 % " "
65 000 " " 70 000 " :	11 700 " " 65 000 " "	43 % " "
70 000 " " 80 000 " :	13 850 " " 70 000 " "	48 % " "
80 000 " " 100 000 " :	18 650 " " 80 000 " "	49 % " "
100 000 " " 150 000 " :	28 450 " " 100 000 " "	53 % " "
150 000 kr.	54 950 " " 150 000 " "	58 % " "

Ändå att statlig inkomstskatt skall uttagas med mer än 100 procent av grundbeloppet, må likväl icke den å någon del av den beskattningsbara inkomsten belöpande skatten uppgå till högre belopp än som motsvarar 58 procent av denna inkomstdel.

¹Senaste lydelse 1976:1079.

Med familjestiftelse avses i denna lag stiftelse, som enligt de för densamma gällande stadgar har till huvudsakligt ändamål att tillgodose viss familjs, vissa familjers eller bestämda personers ekonomiska intressen.

Föreslagen lydelse

1 mom. Statlig inkomstskatt utgår för fysiska personer, oskifta dödsbon och familjestiftelser med viss i särskild ordning bestämd procent av nedan angivna grundbelopp.

Grundbeloppet utgör:

när beskattningsbar inkomst icke överstiger 1,4 basbelopp: 2 procent av den beskattningsbara inkomsten;
när beskattningsbar inkomst överstiger

<u>1,4 men icke 1,9 basbelopp: grundbeloppet för 1,4 basbelopp och 4 % av återstoden;</u>									
1,9 "	"	2,4 "	:	"	"	1,9 "	"	6 % "	" ;
2,4 "	"	2,9 "	:	"	"	2,4 "	"	10 % "	" ;
2,9 "	"	3,4 "	:	"	"	2,9 "	"	15 % "	" ;
3,4 "	"	3,8 "	:	"	"	3,4 "	"	21 % "	" ;
3,8 "	"	4,3 "	:	"	"	3,8 "	"	26 % "	" ;
4,3 "	"	4,8 "	:	"	"	4,3 "	"	35 % "	" ;
4,8 "	"	5,3 "	:	"	"	4,8 "	"	36 % "	" ;
5,3 "	"	5,8 "	:	"	"	5,3 "	"	37 % "	" ;
5,8 "	"	6,2 "	:	"	"	5,8 "	"	38 % "	" ;
6,2 "	"	6,7 "	:	"	"	6,2 "	"	43 % "	" ;
6,7 "	"	7,7 "	:	"	"	6,7 "	"	48 % "	" ;
7,7 "	"	9,6 "	:	"	"	7,7 "	"	49 % "	" ;
9,6 "	"	14,4 "	:	"	"	9,6 "	"	53 % "	" ;
14,4 basbelopp			:	"	"	14,4 "	"	58 % "	" .

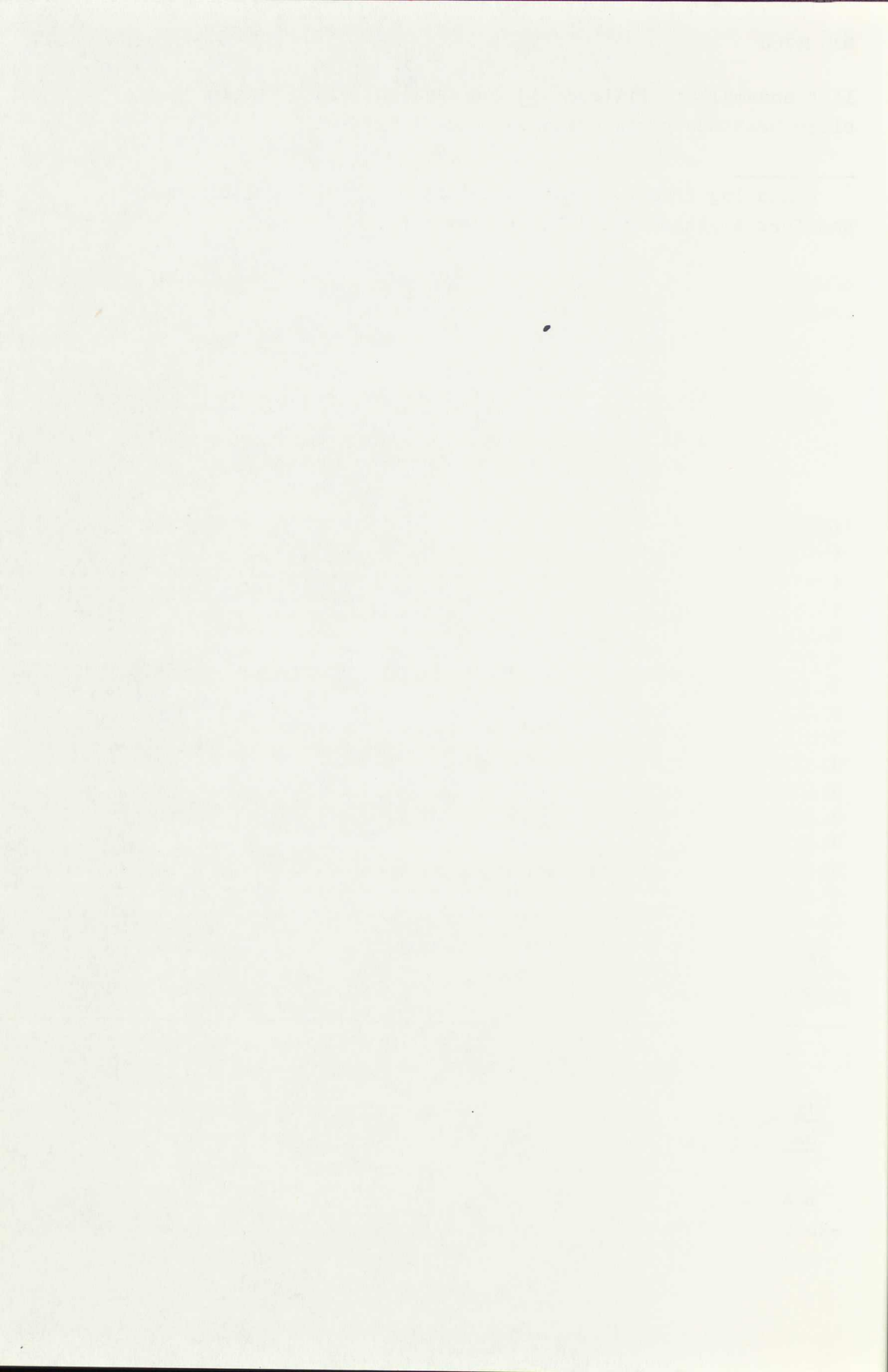
Ändå att statlig inkomstskatt skall uttagas med mer än 100 procent av grundbeloppet, må likväl icke den å någon del av den beskattningsbara inkomsten belöpande skatten uppgå till högre belopp än som motsvarar 58 procent av denna inkomstdel.

Med basbelopp avses i detta moment basbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring för november månad andra året före taxeringsåret.

Med familjestiftelse avses i denna lag stiftelse, som enligt de för densamma gällande stadgar har till huvudsak-

ligt ändamål att tillgodose viss familjs, vissa familjers eller bestämda personers ekonomiska intressen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1978 och tillämpas första gången vid 1979 års taxering.

1

UPPDRAGET

Skatteutredningen tillsattes våren 1972. Enligt huvuddirektiven som innefattas i ett yttrande till statsrådsprotokollet den 14 april 1972 av chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, skall vi behandla beskattningen av fysiska personer och därmed jämställda skattskyldiga och framför allt inrikta arbetet på inkomst- och förmögenhetsskatt, mervärdeskatt samt arvs- och gåvoskatt. Vi har där efter fått tilläggsdirektiv dels den 2 juni 1972 angående beskattningen av folkpensionärernas extrainkomster dels den 12 oktober 1973 och den 13 september 1974 angående provisoriska skatteomläggningar. Beträffande innehållet i dessa direktiv hänvisar vi till redogörelserna i våra delbetänkanden med förslag till skatteomläggningar (SOU 1974: 20 avsnitt 3.1 och SOU 1974:103 kapitel 3).

Därefter har vi erhållit ytterligare tilläggsdirektiv, som innefattas i ett yttrande till protokollet vid regerings- sammanträde den 18 november 1976 av statsrådet Mundebo, numera chef för budgetdepartementet.

Efter att ha uttalat att uppdraget att se över skattesystemet för fysiska personer bör fullföljas samt att utredningsarbetet i vissa hänseenden bör följa andra riktlinjer än tidigare anför departementschefen.

Dagens inkomstskatteskalor kännetecknas av utomordentligt stark progressivitet i de inkomstlägen där majoriteten av löntagarna och egenföretagarna befinner sig. Detta leder i många fall till mycket höga marginaleffekter. Dessa effekter förstärks ytterligare i de fall där gällande avtrappningsregler för bostadstillägg tillämpas samtidigt.

Denna situation har till stor del uppkommit genom att den progression som träffar inkomstagarna automatiskt skärpts i takt med att inflationen fört upp de skattskyldiga i allt högre nominella inkomstskikt. Nackdelarna med detta har på senare år blivit alltmer uppenbara. Bl.a. har progressionen medfört att löntagarna i varje lönerörelse varit tvungna att begära stora nominella löneökningar enbart för att kompensera prisstegringarna. Dessa löneökningar

tenderar i sin tur att spåda på inflationen ytterligare osv. Hittills har problemet delvis kunnat bemästras genom de årligen återkommande skatteprovisorier som har karakteriserat 1970-talets skattepolitiska utveckling. Det är emellertid inte möjligt att fortsätta med ett system som är så konstruerat att skatteskalorna årligen måste ses över för att inte avtalsrörelserna skall försvåras allvarligt.

Även från fördelningsmässig synpunkt leder en inflationistisk utveckling till att beskattningens verkningar blir annorlunda än som har avsetts. Genom att skatt tas ut på rent nominella inkomsthöjningar, som inte ökar individens faktiska köpkraft, ökar inflationen det reella skattrycket.

En metod att undvika dessa negativa effekter är att genom indexreglering åstadkomma en inflationsskyddad skatteskala, vars syfte skall vara att förhindra att prisstegringarna förrycker den av riksdagen beslutade progressionen. Den ibland framförda uppfattningen att en indexreglering skulle gynna de högre inkomsttagarna är enligt min mening inte riktig. Givetvis står det även i ett system med inflationsskyddade skatteskalar riksdagen fritt att förändra skatetrycket mellan olika kategorier på det sätt som bedöms önskvärt. Syftet med en indexreglering är inte att låsa det totala skatteuttaget vid en viss nivå utan endast att förhindra att inflationen - utan riksdagsbeslut - automatiskt skärper skatetrycket. Jag anser således att 1972 års skatteutredning bör få i uppdrag att lägga fram förslag om inflationsskydd för skatteskalan. Utredningsarbetet i denna del bör bedrivas med förtur så att ett förslag kan redovisas under våren 1977. Avsikten är att en inflationsskyddad skatteskala skall kunna träda i kraft redan den 1 januari 1978.

Departementschefen behandlar därefter de olika önskemål som föreligger beträffande skattesystemet och framhåller att dessa är delvis oförenliga, varför vi bör göra en avvägning i syfte att nå ett rimligt helhetsresultat. Vidare påpekas vissa frågor som vi bör ägna särskild uppmärksamhet, varefter avslutningsvis uttalas.

Utredningen bör fullgöra sitt uppdrag i nära samarbete med företagsskatteberedningen (Fi 1970:77) och den kommitté som avses pröva de kommunalekonomiska frågorna. Målet för arbetet bör vara att inflationsskyddade skatteskalar skall gälla från den 1 januari 1978. Vad beträffar övriga förändringar är jag medveten om att det ur många synpunkter kan visa sig lämpligt att stegvis reformera skatte- och avgiftssystemet över exempelvis en två- eller treårsperiod. Målet bör vara att förändringarna kan börja träda i kraft den 1 januari 1979. Det innebär att utredningsarbetet bör vara slutfört före utgången av november 1977.

När vi i fortsättningen hänvisar till våra tilläggsdirektiv åsyftas, om inte annat anges, de senast erhållna direktiven.

Tilläggsdirektiven innefattar ett uppdrag att lägga fram förslag om inflationsskydd för skatteskalen. I fråga om utformningen av ett sådant skydd har vi strävat efter att finna en varaktig konstruktion samtidigt som vi velat undvika att föregripa eller försvåra det fortsatta arbetet. Vi har därför tagit ställning till grunderna för ett inflationsskydd, innebärande att skiktgränserna i statsskatteskalen och grundavdraget anknyts till basbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring. Vårt förslag bygger på dessa grunder och lämnar i övrigt nu gällande beskattningsregler i möjligaste mån oförändrade. I vårt slutbetänkande avser vi att redovisa våra överväganden angående inflationsskyddets utformning i övrigt, främst de delar därav som har nära samband med våra återstående arbetsuppgifter.

2 INFLATIONEN OCH SKATTESYSTEMET

Ekonomin har under senare tid kännetecknats av en kraftig inflation, dvs. en allmän prisstegring som innebär en försämring av penningvärdet. Därvid har även de nominella inkomsterna stigit i snabb takt. En sådan utveckling får konsekvenser då skattesystemet innehåller progressiva skatteskalor med fasta skiktgränser, såsom statsskatteskalen, där den genomsnittliga skattesatsen stiger då inkomsten ökar. Om inte åtgärder vidtas stiger skatteuttaget hastigt och för stora inkomsttagargrupper kan följden bli att realinkomsten efter skatt sjunker trots avsevärda nominella inkomstökningar.

Naturligtvis har inflationsutvecklingen betydelse även för andra delar av skattesystemet. Varje beskattningsregel som anger en bestämd beloppsgräns för skatteplikt, avdragsrätt m.m. får ändrad betydelse när penningvärdet förändras. Även bidragssystemet påverkas av inflationen. I fortsättningen belyser vi dock endast de problem som inflationen i kombination med den progressiva statsskatteskalen medför.

Inflationens effekter uppmärksammades redan av allmänna skatteberedningen, som i sitt betänkande "Nytt skattesystem" (SOU 1964:25) enhälligt uttalade att frågan om möjligheterna att införa en indexreglering i systemet för direkt beskattning allvarligt borde prövas. Någon sådan ytterligare utredning har dock inte skett.

Under 1970-talet har frågan emellertid kommit att ställas alltmer i centrum av den skattepolitiska debatten. Anledningen härtill är att inflationens effekter på skattesystemet har blivit särskilt påtagliga under de senaste åren. Tre faktorer har härvid samverkat, nämligen de senaste årens kraftiga prisstegringar, den mycket starka inkomstutvecklingen samt den ökade progressiviteten i

statsskatteskalan.

Inflationen höll sig tidigare oftast på en relativt låg nivå. Under 1960-talet uppgick den i genomsnitt till ca 4 % per år men har mer än fördubblats på 1970-talet. Löneutvecklingen under senare år har varit sådan att lönerna stigit i väsentligt snabbare takt än som tidigare varit normalt. Den största delen av löneökningen motsvarar emellertid endast inflationen och utgör således inte någon real inkomstökning (inkomstökning beräknat i fast pris). Progressiviteten i statsskatteskalan innebär att skatteuttaget är högre i varje skatteskipt än i det närmast föregående. Eftersom skiktgränserna anges i fasta belopp innebär det också att den genomsnittliga skattesatsen stiger med inkomsten. Dessa tre faktorer tillsammans leder automatiskt till en skärpt beskattning på rent nominella inkomstökningar.

Tabell 2:1 belyser detta förhållande. I denna tabell, som visar en tänkt situation, förutsätts att den taxerade inkomsten stiger i takt med inflationen. Denna har i det valda exemplet antagits uppgå till 8 %. Realinkomsten före skatt är således oförändrad. Skatten har emellertid på grund av progressionen i inkomstskatteskalan stigit i snabbare takt vilket medför ett genomsnittligt högre procentuellt skatteuttag.

Inkomsten efter skatt har därför i reala termer genomgående sjunkit även om det i löpande priser, dvs. utan hänsyn till penningvärdeförsämringen, framstår som en ökning. Inflationen har alltså bidragit till en skärpt beskattning av oförändrade realinkomster vilket medfört en minskad köpkraft. För att köpkraften skall behållas oförändrad måste den taxerade inkomsten öka ytterligare.

Effekterna har också kommit att bli allt mer uppmärksammade i samband med avtalsförhandlingarna på arbetsmarknaden, där det s.k. utbytesproblemet krävt sin lösning.

Utbytesproblemet innebär i korthet att löneförhandlingarna

vid oförändrade skatteskalor och i en inflationsekonomi ställs inför problemet att skillnaden mellan en avtalad bruttolöneökning och ökningen av realinkomsten efter skatt blivit mycket stor. En bruttolöneökning som motsvarar inflationen leder till en procentuellt mindre ökning av inkomsten efter skatt och ger därför inte full köpkraftskompensation. För att nå en sådan och dessutom uppnå en viss standardförbättring för medlemmarna tvingas löntagarorganisationerna begära ytterligare löneökningar. Detta förhållande belyses av tabell 2:2.

Under en följd av år har statsmakterna sökt motverka detta genom beslut om årliga provisoriska skatteomläggningar. Dessa har inneburit bl.a. en nedjustering av den statliga inkomstskatten. Skatteomläggningarna har emellertid inte lyckats förhindra successivt skärpta marginaleffekter för många inkomsttagare. De har inte heller kunnat ge någon varaktig lösning av utbytesproblemet.

Tabell 2:1

Förändring av inkomst efter skatt och den totala skattens andel av den taxerade inkomsten vid nuvarande skattesystem.

Både inkomst- och prisstegring antas uppgå till 8 %. 1977 års skatteregler tillämpas. Kommunal utdebitering är 27 kr. för båda åren. Skattskyldiga utan skattereduktion.

Taxerad inkomst, kr.		Inkomst efter skatt, kr.			Förändring av inkomst efter skatt			Total skatt i % av tax. ink.	
år 1	år 2	år 1	år 2		i kr.	i %		år 1	år 2
					i löpande priser	i löpande priser	i fasta priser		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
10 000	10 800	8 655	9 223	8 540	+ 568	-	+ 6,6	- 1,3	13,5
20 000	21 600	15 745	16 849	15 601	+ 1 104	-	+ 7,0	- 0,9	21,3
30 000	32 400	22 515	24 027	22 247	+ 1 512	-	+ 6,7	- 1,2	25,0
40 000	43 200	28 260	29 924	27 707	+ 1 664	-	+ 5,9	- 2,0	29,4
50 000	54 000	33 140	34 660	32 093	+ 1 520	- 1 047	+ 4,6	- 3,2	33,7
60 000	64 800	36 880	38 605	35 745	+ 1 725	- 1 135	+ 4,7	- 3,1	38,5
80 000	86 400	43 125	44 706	41 394	+ 1 581	- 1 731	+ 3,7	- 4,0	46,1
100 000	108 000	47 970	49 750	46 065	+ 1 780	- 1 905	+ 3,7	- 4,0	52,0
120 000	129 600	52 150	54 070	50 065	+ 1 920	- 2 085	+ 3,7	- 4,0	56,5
150 000	162 000	58 150	60 175	55 718	+ 2 025	- 2 432	+ 3,5	- 4,2	61,2

a priser år 1

Tabell 2:2 Nödvändig inkomstökning för att inkomsten efter skatt vid 8 % prisstegring inte skall minska i realvärde (= behålla sin köpkraft).

1977 års skatteregler. Kommunal utdebitering är 27 kr. för båda åren. Skattskyldiga utan skatte-reduktion.

Taxerad inkomst, kr.	Nödvändig ökning av taxerad inkomst, %
20 000	9,1
30 000	9,5
40 000	10,9
50 000	14,1
60 000	13,8
70 000	17,2
80 000	17,7
100 000	18,3
120 000	17,4
150 000	19,7

3 INFLATIONSSKYDD I ANDRA LÄNDER

3.1 Inledning

Den kraftiga ökningen av inflationstakten under senare år har inte varit begränsad till Sverige utan utgjort en internationell företeelse. De problem inflationen medför i ett skattesystem med progressiva skatteskalor har därför blivit märkbara i ett flertal länder. Olika vägar har valts för att komma till rätta med problemen. I några länder har man infört inflationsskydd, som innebär automatiska justeringar i takt med förändringar i penningvärdet. Andra länder har valt att genomföra skatteomläggningar när detta ansetts påkallat och att därvid ge dessa den utformning som vid varje tillfälle bedömts som lämpligast. Såsom en medelväg kan man anse det system som en tredje grupp länder använder. I dessa skall förslag om justeringar i skattesystemet framläggas vid viss angiven inflation. Som exempel kan nämnas Frankrike, där det finns en regel att förslag om ändring i skatteskalan skall föreläggas parlamentet, om konsumentprisindex stigit mer än 5 % sedan föregående år. Denna regel träder således i tillämpning endast vid en relativt snabb inflation men inte vid en fortlöpande prisstegring som varje år uppgår till högst 5 %.

3.2 Danmark

Danmark har tidigare använt systemet med återkommande skatteomläggningar för att motverka effekterna av inflationen. Dessa omläggningar ledde till ett skattesystem med besvärande marginaleffekter, varjämte de kom att spela en mycket stor roll i den politiska debatten. I slutet av 1960-talet restes krav på inflationsskydd för skattesystemet och år 1970 genomfördes en sådan reform. Som mått på inflationen valde man då "reguleringspristallet", vilket ligger till grund för inflationsskydd för löner, allmänna pensioner och sociala bidrag. Detta pristal är en konsumentprisindex med viss korrektion för indirekta

skatter. Valet ansågs naturligt med hänsyn till pristalets användningsområde i övrigt. Allmän politisk enighet kom att råda om reformen och någon större debatt om den närmare utformningen förekom inte. Från och med år 1975 används index för timlön för industriarbetare i stället för pristalet vid uppräkningsen. Övergången skedde som ett led i en större politisk kompromisslösning. Den närmare utformningen av det danska inflationsskyddet måste överhuvudtaget ses som ett resultat av de många kompromisser som nödvändiggjorts av den parlamentariska situationen under senare år.

Inflationsskyddet omfattade ursprungligen enbart skiktgränserna i statsskatteskalen och grundavdraget. Grundavdraget omvandlades år 1975 till en skattereduktion. Denna beräknas för flertalet skattskyldiga med utgångspunkt från ett inflationsskyddat grundavdrag på 9 000 kr. Beträffande kommunalskatt och sociala avgifter är konstruktionen sådan att omvandlingen från grundavdrag till skattereduktion saknar betydelse. Vid beräkning av statlig inkomstskatt uppgår skattereduktionen till samma procenttal av det för året gällande grundavdraget som skattesatsen i det lägsta inkomstskiktet.

Om en hustru deltar i mannens eller makarnas gemensamma förvärvsverksamhet kan 25 % av överskottet, dock högst 30 000 kr., upptas som hustruns särskilda inkomst. Sistnämnda belopp räknas upp på samma sätt som skiktgränserna.

Pensionärer kan - efter ansökan - erhålla ett särskilt avdrag från inkomst som utgöres av räntor eller av ränteförsäkringar eller pensioner som inte är värdebeständiga. Avdraget avtrappas om den taxerade inkomsten - före avdraget - överstiger 30 000 kr. Sistnämnda belopp räknas numera upp på samma sätt som de föregående.

Ovan angivna belopp uppräknas med 2,1 % för varje helt tretal indexenheter varmed index för mars månad året före inkomståret överstiger ett basindexantal (141,9).

Ett maximibelopp för arbetsgivares avdragsgilla inbetal-

ning till vissa försäkringar, uppgående till 44 000 kr. årligen för varje anställd, räknas sedan år 1972 upp efter pristalet.

Inflationsskyddet anses inte ha medfört några svårigheter för vare sig de skattskyldiga eller skattemyndigheterna. En bidragande orsak torde vara att det begränsats till att avse ett fåtal belopp, i huvudsak sådana vars tillämpning i första hand ankommer på skattemyndigheterna eller som berör ett begränsat antal skattskyldiga. Vissa problem lär dock föreligga beträffande det särskilda avdraget för pensionärer, främst beroende på att avdraget medges endast efter ansökan och att skattemyndigheterna endast har begränsad möjlighet att uppmärksamma om förutsättningarna för avdrag föreligger. Vidare uppges att inflationsskyddet kraftigt begränsat möjligheten att avveckla ett förhöjt grundavdrag på 17 000 kr. för ensamstående pensionärer, vilket införts som en övergångsåtgärd.

3.3 Canada (federal beskattning)

Den canadensiske finansministern anförde i sitt budgettal i februari 1973 att han var bekymrad över inflationen och dess verkningar i ett skattesystem med progressiv skatteskala samt att han därför föreslog åtgärder för att åstadkomma en varaktig lösning på problemet. I avsikt att eliminera de orättvisa och icke avsedda skatteskärpningar som uppkom på rent nominella inkomstökningar föreslog han att inflationsskydd skulle införas. Några år tidigare hade en sådan reform uttryckligen avvisats av den s.k. Carterkommissionen, som verkställt en synnerligen omfattande utredning angående skattesystemet. Att bedömningen ändrats anses bero på att inflationstakten kraftigt ökat under de mellanliggande åren. Inflationsskyddet, som trädde i kraft år 1974, omfattar skiktgränserna i den progressiva skatteskalan samt vissa avdrag, som är bestämda till nominella belopp. Avdragen är i huvudsak personligt grundavdrag, tilläggsavdrag för äkta make, tilläggsavdrag för barn samt särskilt avdrag för pensionä-

rer, blinda och invalider. Tilläggsavdragen för make och för barn avtrappas om maken/barnet har egen inkomst överstigande vissa gränsbelopp, vilka också räknas upp. Justeringen sker på grundval av en konsumentprisindex utan korrektion för indirekta skatter. Förhållandet mellan medeltalet av index under en tolv månadersperiod till och med september månad året före inkomståret och medeltalet under tolv månadersperioden till och med september månad 1972 används som uppräkningsfaktor. Härigenom har man velat undvika att tillfälliga prisförändringar skulle kunna påverka beräkningarna. De ovan angivna beloppen uppräknas därefter med denna faktor. Beträffande gränsbeloppen för makes/barns inkomst undantas 100 dollar av beloppet från uppräknningen. Om index skulle sjunka, sker inte någon justering.

3.4 Nederländerna

Inflationsskydd infördes år 1972. Anledningen var att samverkan mellan inflationen och inkomstskattesystemet hade ökat skattebördan utöver vad som beslutats i laga ordning och att behövliga justeringar hade uppskjutits av statsfinansiella skäl. Skyddet omfattar skiktgränser och olika former av grundavdrag. Justeringen sker på grundval av medeltalet av en prisindex för artonde till sjunde månaden före inkomstårets början (juli - juni) jämfört med medeltalet för trettionde till nittonde månaden före. Indexen är en konsumentprisindex, rensad från påverkan av indirekta skatter och subventioner med undantag för vissa bostadsbidrag. Denna korrigerings har visat sig medföra betydande svårigheter. När systemet infördes diskuterade man den inverkan på index som ändringar i utrikeshandelns bytesförhållanden kunde utöva, men det ansågs inte möjligt att vidtaga någon korrigerings. Inflationsskyddet är inte helt automatiskt. Finansministern har nämligen viss möjlighet att begränsa justeringen, som dock skall uppgå till minst 80 % av förändringen av index. Sådan begränsning har skett praktiskt taget varje år sedan systemet infördes. År 1974 genomfördes i stället för den automatiska

justeringen en höjning av grundavdragen, något som främst gynnade låginkomsttagarna.

Vid utformningen av ett inflationsskydd uppkommer frågan vilket mått på inflationen som skall användas. Eftersom ändamålet är att skydda inkomsttagarna mot skatteskäpningar till följd av inflationen är det naturligt att inrikta sig på prisutvecklingen för den privata konsumtionen.

Denna prisutveckling mäts genom konsumentprisindex, som för varje månad beräknas av statistiska centralbyrån och fastställs av regeringen. Denna index avser att visa hur stor kompensation som behövs för att trots prisstegringar bibehålla oförändrad levnadsnivå. Omfattande arbete har lagts ned på att få fram bästa möjliga metoder för materialinsamling och beräkning. Indexen har fått en vidsträckt användning som mätare av penningvärdeförändringen. Den ligger till grund för värdesäkring av ett stort antal förmåner bl.a. inom den allmänna försäkringen. Vidare används den för omräkning av värdebelopp till fasta priser t.ex. i nationalräkenskaperna och inom skattesystemet vid beräkning av realisationsvinst vid fastighetsförsäljning.

Inom den allmänna försäkringen är flertalet förmåner anknutna till ett basbelopp. Detta utgår från ett belopp om 4 000 kr., avseende prisläget i september 1957. Detta belopp uppräknas med hjälp av konsumentprisindex. Basbeloppet för en viss månad bestäms med ledning av konsumentprisindex för andra månaden före denna månad. Ändring av basbeloppet sker när konsumentprisindex stigit minst 3 % sedan föregående ändring. Denna regel har motiverats med att det inte är påkallat att ge kompensation för mindre förändringar i det allmänna prisläget samt att det från praktisk synpunkt är en fördel om förmånernas belopp inte ändras alltför ofta.

Basbeloppet används för beräkning av olika förmåner inom den allmänna försäkringen (folkpension, ATP, hustrutilllägg, pensionstillskott), bidragsförskott, studiemedel, vissa försäkringar och livräntor samt efterlevande makes giftorättsandel. Det ligger vidare till grund för beräkning av existensminimum vid indrivning och för socialhjälpnormer samt - med ytterligare en spärregel - för uppräknings av familjerättsliga underhållsbidrag. Som en följd av det vida tillämpningsområdet har basbeloppet kommit att få betydelse även inom skattesystemet. Reglerna om extra avdrag för folkpensionärer bygger på principen att den som inte har annan inkomst än ålderspension samt en mindre sidoinkomst ej skall påföras skatt. I bestämmelserna har därvid anknytning skett till vissa procenttal av basbeloppet. För att åstadkomma överensstämmelse med motsvarande regler på andra områden och med socialhjälpnormerna har existensminimireglerna i skattelagstiftningen anknutits till basbeloppet. Reglerna om begränsning av rätten till avdrag för pensionsförsäkringar använder basbeloppet för att ange det högsta inkomstbelopp som får läggas till grund för beräkning av avdrag och det högsta avdrag som får medges i visst fall. Bestämmelserna angående beskattning av viss avgångsersättning innehåller en regel innebärande att en i basbelopp bestämd del av ersättningen undantas från skatteplikt och regeln har nyligen utsträckts att gälla ytterligare en form av avgångsersättning (prop. 1976/77:52, SkU 1976/77:19). Samtidigt fattades beslut att vid beskattning av engångsbelopp, som utgår vid personskada och utgör ersättning för framtida förlust av skattepliktig inkomst, viss del av beloppet, dock högst femton basbelopp, skall avräknas som icke skattepliktig (prop. 1976/77:50, SkU 1976/77:19). Vidare har beslutats att det skattefria belopp som får avräknas vid arvs- och gåvobeskattning av förmånstagarförvärv på grund av vissa försäkringar inte längre skall vara bestämt till visst belopp i kronor utan fastställas till sex gånger basbeloppet (prop. 1976/77:4, SkU 1976/77:16). Sistnämnda lagstiftning grundar sig på en framställning från Arbetsmarknadens försäkringsaktiebolag, som är ett för Svenska Arbetsgivareföreningen och

Landsorganisationen i Sverige gemensamt organ.

Med hänsyn till den vidsträckta användning statsmakterna gett konsumentprisindex och basbeloppet för värdesäkring av skilda förmåner m.m. framstår det som naturligt att använda samma beräkningsgrund för inflationsskydd av skatteskalen. De skäl som anförts i fråga om spärregeln för ändring av basbeloppet är tillämpliga även i detta sammanhang. Vi föreslår därför att basbeloppet läggs till grund för inflationsskyddet.

Det kan finnas anledning att uppmärksamma den inverkan som förändringar av indirekta skatter och subventioner utövar på konsumentprisindex och därmed på basbeloppet. Eftersom indexen grundar sig på de priser som konsumenterna faktiskt betalar, påverkas den på samma sätt av prisändringar oavsett om dessa beror på en höjning eller sänkning av indirekta skatter eller subventioner eller på ändringar i de direkta produktionskostnaderna. En i konjunkturpolitiskt syfte vidtagen ändring av exempelvis mervärdeskattens höjd kan därför i vissa situationer komma att påverka basbeloppets storlek för november månad och därigenom inkomstskatten för följande år. En tillfällig höjning av mervärdeskatten skulle alltså kunna få till effekt att justeringen av inkomstskatten för följande år blev något större än eljest, medan på motsvarande sätt en tillfällig sänkning av mervärdeskatten skulle kunna leda till en något mindre justering. I princip kan en sådan koppling anses vara oförmånlig, men de praktiska olägenheterna får inte överdrivas. Motsvarande problem finns för övrigt redan för en mycket stor del av konsumentprisindex' och basbeloppets nuvarande användningsområde. Det skulle dessutom vara förenat med avsevärda svårigheter att med godtagbar tillförlitlighet fastställa och eliminera dessa effekter. Vi anser därför inte att denna inverkan på konsumentprisindex utgör ett beaktansvärt argument mot användning av basbeloppet. Det förtjänar att påpekas att man inte kan lösa problemet genom att använda nettoprisindex, eftersom man vid beräkningen av denna räknar bort indirekta skatter och subventioner vare sig de påverkat priserna

eller ej. Nettoprisindex ger därför inte någon meningsfull bild av prisutvecklingen från konsumentens synpunkt.

Inflationsskyddet måste uppenbarligen grunda sig på en prisutveckling som ägt rum före inkomståret. För att preliminärskattetabeller skall kunna föreligga vid början av detta år måste nämligen det indextal som skall ligga till grund för beskattningen under året föreligga redan flera månader före årsskiftet. Det är å andra sidan givetvis önskvärt att minska eftersläpningen och därför välja ett indextal som grundar sig på prismätningar företagna så kort tid före inkomstårets början som möjligt. Vi föreslår att basbeloppet för november månad, vilket grundar sig på materialinsamling under september månad och föreligger omkring den 20 oktober, läggs till grund för beskattningen under det närmast följande inkomståret. Skattemyndigheterna torde emellertid i många fall kunna påbörja arbetet med preliminärskattetabeller redan före nämnda datum, eftersom ändringar i basbeloppet i viss mån kan förutses på grund av spärregeln.

Vi vill i detta sammanhang även beröra frågan huruvida konsumentprisindex ger en rättvisande bild av förändringen i levnadskostnader vid olika inkomstförhållanden och konsumtionsmönster. Frågan är - såvitt angår pensionärer - under övervägande inom pensionskommittén. De begränsade studier som genomförts på material från 1969 års hushållsbudgetundersökning tillåter inte några säkra slutsatser men ger närmast vid handen att några mera betydande skillnader inte föreligger. Den nya undersökning, som beräknas ske år 1978, kan antas ge ett bättre underlag för bedömning av frågan. Vi anser oss inte ha anledning att anta annat än att basbeloppet utan nämnvärd olägenhet kan användas till dess resultatet av denna undersökning föreligger.

5 INFLATIONSSKYDDETS KONSTRUKTION

Som vi tidigare har framhållit påverkar inflationen skatteuttaget genom att det reala värdet av fasta belopp för avdrag och inkomstgränser minskar. Denna effekt kan elimineras genom att beloppen räknas upp i takt med inflationen. Fasta belopp finns i ett flertal sammanhang i inkomstskattesystemet. Ett fullständigt inflationsskydd skulle därför komma att kräva att ett stort antal belopp räknades om.

Med hänsyn till att effekterna av inflationen till övervägande del är betingade av statsskatteskalans utformning, anser vi att inflationsskyddet i första hand bör omfatta denna skala.

Enligt vår mening bör emellertid inflationsskyddet även omfatta grundavdraget. I fråga om den statliga inkomstskatten kan grundavdraget ses som en del av skatteskalans och det faller sig därför naturligt att inflationsskydda grundavdraget när skatteskalans skyddas. Vi anser dock att också grundavdraget vid den kommunala beskattningen bör omfattas av inflationsskyddet. Anledningen härtill är främst att vi inte vill föreslå en ordning som leder till olika stora grundavdrag vid den statliga och den kommunala beskattningen. Om grundavdraget lämnades helt utanför inflationsskyddet, skulle skyddet bli avsevärt mindre effektivt. Sålunda skulle skattskyldiga, vars beskattningsbara inkomst ligger inom skiktet upp till 15 000 kr., överhuvudtaget inte få del därav. Mot en utsträckning av inflationsskyddet även till grundavdraget kan bl.a. anföras, att skyddet därigenom kommer att medföra en förändring av kommunernas framtida skatteunderlag och således påverka deras ekonomi. Vi anser dock att skälen för denna utsträckning väger tyngre än skälen emot. Som vi kommer att utveckla i nästa kapitel, avser vi att i annat sammanhang slutligt behandla frågor som sammanhänger med denna inverkan på kommunernas ekonomi.

Goda skäl kan även anföras för att utsträcka omfattning-

en av inflationsskyddet till de olika beloppen för skattereduktion och till många av de fasta belopp som finns i övrigt i inkomstskattesystemet. Flertalet av här avsedda belopp ingår emellertid i regler vars slutliga utformning vi kommer att ta ställning till i vårt slutbetänkande. I enlighet med vår tidigare uttalade strävan att inte försvåra eller föregripa vårt fortsatta arbete, har vi ansett oss inte böra nu ta upp frågan om ett mera omfattande inflationsskydd.

Vi föreslår därför, att inflationsskyddet skall omfatta skiktgränserna i statsskatteskalen och grundavdraget vid beräkning av statligt och kommunalt beskattningsbar inkomst.

Som vi har anfört i föregående kapitel, anser vi att basbeloppet bör användas för den här föreslagna uppräknningen.

Vi föreslår, att inflationsskyddet konstrueras så att de fasta belopp som skall räknas upp uttrycks i basbelopp. Dessa belopp kommer därefter att följa de förändringar som inträffar i konsumentpriserna och som även påverkar basbeloppet. Denna konstruktion av inflationsskyddet är enkel och medför inte några större ingrepp i nu gällande skattelagstiftning.

Vårt förslag innebär att skiktgränserna och grundavdraget så exakt som möjligt översätts till basbelopp. För att få mer lätthanterliga tal begränsar vi oss emellertid till att ange basbeloppen med en noggrannhet av en tiondel för skiktgränserna och en hundradel för grundavdraget. Skiktgränser och grundavdrag bör anges i basbelopp i lagtexten. Det får sedan ankomma på riksskatteverket att inför varje beskattningsår omvandla basbeloppen till kronor.

Nedanstående uppställning utvisar hur en omräkning verkar i praktiken. Kolumn 1 visar nu gällande skiktgränser och kolumn 2 dessa gränser uttryckta i det för november 1976 gällande basbeloppet. Kolumn 3 slutligen

visar hur skiktgränserna förskjutits vid ändrat basbelopp. Detta ändrade basbelopp är godtyckligt valt.

Beskattningsbar inkomst		
Skiktgränserna i kr. enligt reglerna för 1977	Skiktgränserna enligt reglerna för 1977 i basbelopp (basbelopp=november 1976, 10 400 kr.)	Skiktgränserna omvandlade i kr. efter att basbeloppet stigit till 11 100 kr.
1	2	3
- 15 000	- 1,4 basbelopp	- 15 540
15 000- 20 000	1,4- 1,9 "	15 540- 21 090
20 000- 25 000	1,9- 2,4 "	21 090- 26 640
25 000- 30 000	2,4- 2,9 "	26 640- 32 190
30 000- 35 000	2,9- 3,4 "	32 190- 37 740
35 000- 40 000	3,4- 3,8 "	37 740- 42 180
40 000- 45 000	3,8- 4,3 "	42 180- 47 730
45 000- 50 000	4,3- 4,8 "	47 730- 53 280
50 000- 55 000	4,8- 5,3 "	53 280- 58 830
55 000- 60 000	5,3- 5,8 "	58 830- 64 380
60 000- 65 000	5,8- 6,2 "	64 380- 68 820
65 000- 70 000	6,2- 6,7 "	68 820- 74 370
70 000- 80 000	6,7- 7,7 "	74 370- 85 470
80 000-100 000	7,7- 9,6 "	85 470-106 560
100 000-150 000	9,6-14,4 "	106 560-159 840
150 000-	14,4- "	159 840-

Enligt det för november 1976 gällande basbeloppet bör grundavdraget uppgå till 0,44 basbelopp.

De förändringar vi nu föreslår beträffande skiktgränser i statsskatteskalen och grundavdrag har inte samordnats med de avrundningsregler, som finns i nuvarande skattelagstiftning. Det uppräknade grundavdraget kommer sålunda inte att avrundas efter att det omvandlats från delar av basbelopp till kronor, trots att den taxerade inkomsten, från vilken grundavdraget frånräknas, avrundas till hela tiotal kronor. Likaså kommer skiktgränserna i den föreslagna skalan för statlig inkomstskatt att efter omvandling anges i belopp uttryckta i tiotal kronor, trots att den beskattningsbara inkomsten, som skiktgränserna avser, avrundas till hela hundratal kronor.

Enligt gällande regler för skattereduktion för gifta och därmed jämställda skattskyldiga avtrappas rätten till skattereduktionen så att den upphör helt när maken har en statligt taxerad inkomst uppgående till 4 500 kr., dvs. när han kunnat tillgodogöra sig hela grundavdraget. Efter en uppräknings av grundavdraget kommer skattereduktionen sålunda att ha avtrappats till noll innan grundavdraget kunnat utnyttjas till fullo.

I hemortskommunen uppkommer aldrig beskattningsbar inkomst så länge den taxerade inkomsten inte överstiger grundavdraget. Åtskilliga regler inom olika områden har därför knutits an till storleken av fullt grundavdrag, dvs. 4 500 kr. Sådana regler finns till exempel i lagen (1962:381) om allmän försäkring, taxeringslagen (1956:623) och uppbördslagen (1953:272). Efter en uppräknings av grundavdraget kan inkomsten uppgå till högre belopp än 4 500 kr. utan att beskattningsbar inkomst uppkommer. De regler som anger detta belopp kommer därför att inte helt korrespondera med beskattningsreglerna, sedan grundavdraget inflationsskyddats.

Vi är medvetna om att dessa ofullkomligheter i vårt förslag kan utgöra en olägenhet, men anser att denna är av begränsad betydelse. Med hänsyn härtill samt till vår tidigare uttalade strävan att inte föregripa eller försvåra vårt slutliga ställningstagande vid vår översyn av skattereglerna, anser vi att frågan om eventuella följdändringar kan anstå till slutbetänkandet.

Avslutningsvis vill vi påpeka att vårt förslag föranleder omräkning av tabellerna för sjömansskatt.

6 EFFEKTER AV FÖRSLAGET

6.1 Individuella effekter

Utformningen av inflationsskyddet innebär att detta inte får någon effekt under ett givet inkomstår oavsett inflationsutvecklingen. Effekten framträder i stället mellan två inkomstår genom att skatteskalans skikt tänjs ut i förhållande till den senaste periodens inflation. Tabell 6:1 visar storleken av den skattejustering detta medför för inkomsttagare i olika inkomstskikt.

En inkomstförändring mellan åren kan delas upp i två komponenter. Den ena motsvarar penningvärdeförändringen och återstoden den reala förändringen. Endast om inkomstökningen överstigit penningvärdeförändringen blir den reala förändringen positiv, vilket betyder att inkomsten realt sett har ökat.

Vid en icke inflationsskyddad skatteskala träffas inkomstökningens båda komponenter av den i skiktet gällande marginalskattesatsen. Såsom framgår av nedanstående tablå och exempel kommer man med ett inflationsskydd i stället att få den effekten, att den del av inkomstökningen som motsvarar inflationen tillsammans med den ursprungliga inkomsten beskattas med samma genomsnittliga skattesats som tidigare. Endast den reala förändringen träffas av den högre marginella skattesatsen. Progressiviteten verkar alltså endast på reala inkomstökningar.

Med en icke inflationsskyddad skatteskala träffas däremot varje inkomstökning av den fulla progressiviteten i skalan. Det bör framhållas att utan inflationsskydd leder även inkomstökningar som understiger eller endast motsvarar penningvärdeförändringen till ökning av den genomsnittliga skattesatsen oberoende av om inkomstökningen innebär att inkomsten hamnar i ett högre skatteskit i statsskatteskalan eller inte.

Nedanstående förenklade tablå och räkneexempel belyser

bl.a. detta förhållande. I exemplet förutsätts att den taxerade inkomsten år 1 uppgår till 45 000 kr. och att inkomstökningen år 2 är lika stor som prisstegringen, vilken för enkelhetens skull antas uppgå till 10 %. 1977 års skatteskala tillämpas och den kommunala utdebiteringen beräknas till 27 kr. för båda åren. Exemplet avser skattskyldiga utan skattereduktion. För åskädlighetens skull används procent- i stället för basbeloppsuppräknings- och vidare görs ingen avrundning beträffande beskattningsbar inkomst.

STATSSKATTESKALAN		
UTAN INFLATIONSSKYDD		MED INFLATIONSSKYDD
Beskattningsbar inkomst, kr. År 1 och år 2	Skatt in- om skik- tet, %	Beskattningsbar inkomst, kr. År 2
15 000 - 15 000	2	16 500 - 16 500
20 000 - 20 000	4	22 000 - 22 000
25 000 - 25 000	6	27 500 - 27 500
30 000 - 30 000	10	33 000 - 33 000
35 000 - 35 000	15	38 500 - 38 500
40 000 - 40 000	21	44 000 - 44 000
45 000 - 45 000	26	49 500 - 49 500
50 000 - 50 000	35	55 000 - 55 000
55 000 - 55 000	36	60 500 - 60 500
60 000 - 60 000	37	66 000 - 66 000
65 000 - 65 000	38	71 500 - 71 500
70 000 - 70 000	43	77 000 - 77 000
75 000 - 75 000	48	88 000 - 88 000
80 000 - 80 000	49	99 000 - 99 000
100 000 - 100 000	53	110 000 - 110 000
150 000 - 150 000	58	165 000 - 165 000

Räkneexempel 1År 1

Taxerad inkomst	45 000 kr.
Grundavdrag	4 500 "
Beskattningsbar inkomst	40 500 "
Statlig inkomstskatt	3 230 "
Kommunal inkomstskatt	10 935 "
Total skatt	14 165 "
Genomsnittlig skattesats($\frac{14\,165 \times 100}{45\,000}$)	31,48 %

År 2 (utan inflationsskydd)

Taxerad inkomst	49 500 kr.
Grundavdrag	4 500 "
Beskattningsbar inkomst	45 000 "
Statlig inkomstskatt	4 400 "
Kommunal inkomstskatt	12 150 "
Total skatt	16 550 "
Genomsnittlig skattesats($\frac{16\,550 \times 100}{49\,500}$)	33,43 %

I exemplet är således realinkomsten före skatt oförändrad år 2. Den nominella inkomstökningen på 4 500 kr. beskattas emellertid, på grund av statsskatteskalans progressiva utformning efter en högre procentsats (53 %) än den genomsnittliga skattesatsen år 1. Därmed stiger även den genomsnittliga skattesatsen år 2. Fastän ingen skiktgräns har passerats har således en skatteskärpning skett.

Om skatteskalen och grundavdraget år 2 i stället inflationsskyddas med hänsyn till 10 % prisstegring skulle, såsom framgår av tabblån, varje inkomstskikt tänjas ut med 10 % och grundavdraget stiga till 4 950 kr. Beskattningseffekten skulle bli sålunda.

År 2 (med inflationsskydd)

Taxerad inkomst	49 500 kr.
Grundavdrag	4 950 "
Beskattningsbar inkomst	44 550 "
Statlig inkomstskatt	3 553 "
Kommunal inkomstskatt	12 029 "
Total skatt	15 582 "
Genomsnittlig skattesats($\frac{15\,582 \times 100}{49\,500}$)	31,48 %

I nominella tal har således både inkomsten och skattebeloppet stigit. Eftersom denna ökning i procent räknat i exemplet antagits vara lika stor som prisstegringen har emellertid ingen förändring skett av vare sig den genomsnittliga skattesatsen eller realinkomsten efter skatt.

Om man således antar att alla inkomsttagare skulle få inkomstökningar exakt motsvarande inflationen så skulle det genomsnittliga procentuella skatteuttaget förbli oförändrat för var och en och således även realinkomsten efter skatt. - Det bör observeras att även skatteinkomsterna ökar nominellt i takt med penningvärdeförsämringen. Det samlade inkomstskatteuttaget bibehåller således sitt realvärde oförändrat. (Jfr tabellerna 6:2 a - 6:2 b.)

Om man i stället antar att inkomstökningen för alla inkomsttagare överstiger inflationen får samtliga en ökad realinkomst efter skatt. Inkomstökningar som överstiger inflationen medför givetvis också alltid ökade reala skatteintäkter för samhället. Dessa skatteintäkter stiger dessutom i snabbare takt än inkomstökningarna. Detta beror, som tidigare nämnts, på att reala inkomstökningar träffas av högre marginell skattesats som medför att inkomsttagarnas genomsnittliga skattesats stiger. Nedanstående räkneexempel belyser detta.

Räkneexempel 2

Vi utgår från samma förutsättningar som i föregående räkneexempel med endast den ändringen att inkomstökningen

antas överstiga prisstegringen med 2 000 kr. År 1 var således den totala skatten 14 165 kr. och den genomsnittliga skattesatsen 31,48 %. År 2 blir då resultatet med inflationsskydd följande.

Taxerad inkomst	51 500 kr.
Grundavdrag	4 950 "
Beskattningsbar inkomst	46 550 "
Statlig inkomstskatt	4 073 "
Kommunal inkomstskatt	12 568 "
Total skatt	16 641 "
Genomsnittlig skattesats ($\frac{16\ 641 \times 100}{51\ 500}$)	32,31 %

I tabellerna 6:2 - 6:5 illustreras effekterna av vårt förslag under olika inkomst- och inflationsantaganden. Eftersom förslaget i viktiga avseenden utgör ett alternativ till årliga skatteomläggningar kunde det härvid synas naturligt att jämföra den faktiska utvecklingen av skatter och inkomster efter skatt under senare år med effekterna av ett inflationsskydd enligt vårt förslag under samma period. Skatteomläggningarna har emellertid genomförts i det uttalade syftet att påverka inkomstbildningen och har dessutom i flera fall inneburit viktiga principiella ändringar i skattesystemet. Antaganden om hur utvecklingen annars skulle ha blivit skulle innehålla många osäkra faktorer. Beräkningar grundade på sådana antaganden är enligt vår åsikt inte meningsfulla. Vi har därför avstått från att göra en sådan jämförelse.

Vid sådana inkomstökningar som normalt förekommit under senare år och som överstiger inflationen gäller, vilket också belyses av tabellerna 6:3 - 6:5, följande generella slutsatser. I ett system utan inflationsskydd medför inkomstökningarna i princip reellt ökad inkomst efter skatt endast för inkomsttagare i de lägsta inkomstskikten men ingen real förbättring för inkomsttagare i de inkomstskikt där flertalet heltidssysselsatta befinner sig. Staten får däremot alltid reellt ökade skatteintäkter från alla inkomsttagargrupper. Med ett inflationsskydd å andra sidan medför inkomstökningarna såväl reellt ökad inkomst

efter skatt för de flesta inkomsttagarna som reallt ökade skatteintäkter för staten.

Det bör anmärkas att tabellerna endast belyser förhållandet för skattskyldiga utan skattereduktion. För gift med hemmameka eller ensamstående med barn blir de nominella effekterna desamma, men däremot kommer inkomsten efter skatt i fasta priser att öka något mindre eftersom skattereduktionen i förslaget inte omfattas av inflations-skyddet. Avdraget kommer liksom för närvarande fortsätta att sjunka i värde i takt med inflationen. Vid en antagen inflation på t.ex. 5 alternativt 8 % förlorar avdraget i värde med 86 resp. 133 kr. för ifrågakvarande skattskyldiga.

Ett inflationsskydd medför således att endast realinkomstökningen träffas av skärpt beskattning. Därigenom är ett viktigt steg taget mot en lösning av utbytesproblemet i löneförhandlingarna. Parterna vet att det, för att hålla realvärdet hos inkomsterna oförändrat, räcker med inkomstökningar som exakt motsvarar penningvärdeförändringen. Varje höjning därutöver ger sedan reala förbättringar. Inflationsskyddet torde därför i ett viktigt avseende underlätta förhandlingsarbetet. Utbytesproblemet är dock inte härigenom slutligt löst. Vi avser att i vårt slutbetänkande återkomma med de ytterligare förslag som vi anser påkallade i detta hänseende.

De i ovan angivna tabeller beskrivna justeringarna i skatteskalen mellan år 1 och år 2 återspeglar penningvärdeförändringen mellan september året före år 1 och september år 1 uttryckt i basbelopp. Detta mått på penningvärdeförändring behöver naturligtvis inte överensstämma med den förändring som verkligen ägt rum mellan åren 1 och 2, vilket väl närmast är vad man allmänt skulle uppfatta som den aktuella inflationen. Sjunger inflationstakten blir hushållen i någon utsträckning överkompenserade och ökar den blir de underkompenserade. Normalt är emellertid inte förändringarna i inflations-takt från år till år så stora att denna effekt kan till-

mätas någon större betydelse. Skulle det emellertid vid något tillfälle ske en onormalt stor förändring förutsätter vi att regering och riksdag vidtager de särskilda åtgärder läget kan kräva.

Inflationsskyddet för skatteskalen får i princip anses vara en fördelningspolitiskt neutral åtgärd, som inte innebär annat än ett bevarande i fast penningvärde av den skattefördelning som beslutats av riksdagen. Stigande realinkomster medför fortfarande skärpt beskattning, men någon inkomstomfördelning därutöver sker inte längre automatiskt via skattesystemet. Därmed är emellertid inte sagt att skatteuttaget eller dess fördelning blivit låst. Såsom det betonas i direktiven står det givetvis även i ett system med inflationsskyddad skatteskala riksdagen fritt att vid varje tidpunkt förändra skatteuttaget på det sätt som bedöms önskvärt.

6.2 Statsfinansiella effekter

Som framgår av kapitel 2 och avsnittet om de individuella effekterna ökar med nuvarande skatteregler skatten snabbare än inkomsten. Om alla skattskyldiga får en ökning av den taxerade inkomsten med 1 %, kan statens inkomstskatteuttag beräknas öka med ca 2,5 % och kommunernas med ca 1,1 %. Totalt ökar då samhällets inkomstskatteuttag med ca 1,6 %. Spegelbilden av denna höga s.k. skatteelasticitet är att de behållna inkomsterna efter skatt ökar långsammare, i genomsnitt med ca 0,66 %. En likformig inkomstökning om t.ex. 10 % leder därför vid oförändrad skatteskala till en ökning av inkomstskatteuttaget med ca 16 % och en ökning av de behållna inkomsterna efter skatt med ca 6,6 %. Detta resultat är oberoende av om inkomstökningen varit real eller endast nominell, dvs. endast givit kompensation för en inträffad penningvärdeförsämring.

Med inflationsskydd för skatteskalen och grundavdraget blir resultatet däremot olika vid real resp. nominell inkomstökning. Som tidigare framhållits ökar såväl den

totala skatten som de behållna inkomsterna efter skatt i princip i samma takt som de taxerade inkomsterna så länge inkomstökningarna bara motsvarar penningvärdeförsämringen. Vid inkomstökningar därutöver träder däremot progressionen i funktion igen, dvs. den totala skatten ökar snabbare och de behållna inkomsterna långsammare.

Om man antar att av inkomstökningen om 10 % i nyssnämnda exempel 8 procentenheter utgör inflationskompensation och 2 procentenheter den reala ökningen, så kommer såväl skatt som behållna inkomster först att öka med 8 %. Därutöver stiger skatteuttaget enligt beräkningen ovan med ca $1,6 \times 2 \%$, dvs. ca 3,2 % och inkomsterna efter skatt med ca $0,66 \times 2 \%$, dvs. ca 1,3 %. Den sammanlagda ökningen av skatteinkomster uppgår alltså till ca 11,2 % och ökningen av de behållna inkomsterna efter skatt till ca 9,3 %.

Med vårt förslag uteblir den inflationsskatteskärpning som annars automatiskt skulle uppstått. Stat och kommun får fortfarande från år till år automatiskt stigande inkomster, men ökningen blir mindre snabb än den skulle bli vid icke inflationsskyddad skatteskala. Skillnaden i ökningstakten beror uppenbarligen på inflationsutvecklingen. Ju större del av inkomstökningarna som är hänförlig till inflationen desto större blir den uteblivna skatteökningen.

En jämförelse med utvecklingen vid ett oförändrat skattesystem är av begränsat intresse. Det råder stor enighet om att det inte är möjligt att låta skattesystemet förbli oförändrat vid en sådan inflationstakt som förekommit under senare år. Nödvändigheten att lösa utbytesproblemet i avtalsförhandlingarna har sedan år 1972 lett till att riksdagen fattat beslut om årliga skatteomläggningar. Syftet har varit att skapa förutsättningar för snabbare ökning av de behållna inkomsterna efter skatt än som annars skulle varit möjlig. Skatteinkomsterna har på grund härav ökat mindre snabbt än de skulle gjort utan omläggningarna. På denna punkt finns därför

ingen principiell skillnad mot inflationsskyddet. Storleken av den på grund av envar av dessa omläggningar uteblivna totala ökningen av skatteinkomster har varierat, beroende bl.a. på den totala ram som fastställts för respektive omläggning.

Att på förhand med någon säkerhet beräkna storleken på den skatteökning som inflationsskyddet förhindrar är inte möjligt. Denna beror uppenbarligen på den framtida inflationstakten. De statsfinansiella effekterna för år 1978 av vårt förslag blir beroende av konsumentprisutvecklingen fram t.o.m. september månad innevarande år och den basbeloppsförändring som härigenom utlöses. Om basbeloppet för november t.ex. skulle komma att uppgå till 11 100 alternativt 11 400 kr., skulle den uteblivna skatteskärpningen för år 1978 uppgå till totalt ca 3 000 resp. 4 250 milj. kr., varav 2 550 resp. 3 600 milj. kr. är hänförliga till staten och 450 resp. 650 milj. kr. till kommunerna. Härtill kommer en engångslättnad av teknisk natur om ca 100 milj. kr., vilken i sin helhet är hänförlig till kommunerna och som närmare redovisas i specialmotiveringen (kapitel 8).

Genom att inflationsskyddet också omfattar grundavdraget kommer alltså även kommunalskatten att påverkas i viss utsträckning. På grund av rådande eftersläpning påverkar emellertid inte det beräknade skattebortfallet kommunernas inkomstsituation förrän två år efter det aktuella inkomståret, dvs. först från år 1980. Eftersom initialeffekten är måttlig anser vi att en närmare diskussion av de problem detta kan medföra för den kommunala ekonomin och den compensation som eventuellt kan komma att behövas kan anstå. I vårt slutbetänkande avser vi givetvis att efter samråd med 1976 års kommunalekonomiska utredning ta upp såväl denna som andra frågor där våra förslag kan få återverkningar för kommunerna.

Tabell 6:1 Total inkomstskatt 1978, dels enligt 1977 års skatteskala oförändrad, dels enligt en uppräknings av 1977 års skatteskala och grundavdrag

Skattskyldiga utan skattereduktion. Kommunal utdebitering är oförändrad 27 kr.

Taxerad inkomst, kr.	Total skatt, kr., enligt				Skatteförändring jfr med 1977 års skala oförändrad						
	1977 års skala	Uppräknings av 1977 års skala och grundavdrag med			Kr.						
					%						
		5 %	8 %	basbe- loppet 11 400 kr.	5 %	8 %	basbe- loppet 11 400 kr.	5 %	8 %	basbe- loppet 11 400 kr.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
10 000	1 345	1 280	1 241	1 195	-	-	-	-	-	-	-
20 000	4 255	4 180	4 141	4 095	-	-	-	-	-	-	-
30 000	7 485	7 356	7 290	7 242	-	-	-	-	-	-	-
40 000	11 740	11 455	11 303	11 193	-	-	-	-	-	-	-
50 000	16 860	16 331	16 040	15 850	-	-	-	-	-	-	-
60 000	23 120	22 381	21 940	21 690	-	-	-	-	-	-	-
70 000	29 600	28 779	28 301	28 035	-	-	-	-	-	-	-
80 000	36 875	35 719	35 048	34 739	-	-	-	-	-	-	-
90 000	44 430	43 231	42 525	42 169	-	-	-	-	-	-	-
100 000	52 030	50 831	50 112	49 741	-	-	-	-	-	-	-
150 000	91 850	90 442	89 598	89 163	-	-	-	-	-	-	-
200 000	134 125	132 331	131 255	130 704	-	-	-	-	-	-	-

Den skatteförändring inflationskyddet utlöser är spegelbilden av den inflationsbetingade skatteskärpning som skulle uppstå om skatteskalan lämnades oförändrad (dock kommer enligt utredningens förslag under 1978 även att ingå vissa smärre skatteförändringar beroende av omräkningen av grundavdraget samt skiktgränserna i 1977 års skatteskala till basbelopp). De inkomstskikt som i denna framställning får den största skatteförändringen är alltså de som utan inflationskydd skulle träffats av den största skatteskärpningen. Inflationseffekten i en oförändrad skatteskala är olika kraftig i olika inkomstskikt och därför blir också den kompenserande förändringen olika stor.

Tabell 6:2a Förändringen av den totala skatten och inkomsten efter skatt,
dels vid ett enligt 1977 års skatteregler oförändrat system,
dels vid ett system där såväl skiktgränserna i statsskatte-
skalan som grundavdraget uppräknats med prisstegringen

Kommunal utdebitering är 27 kr. för båda åren.

Skattskyldiga utan skattereduktion.

Både inkomst- och prisstegring antas uppgå till 5 %.

Taxerad inkomst, kr.		Löpande priser, kr.			Fasta priser (priserna år 1) kr.		
år 1	år 2	Förändring av inkomsten	Förändring av total skatt	Förändring av inkomsten efter skatt	Förändring av inkomsten	Förändring av total skatt	Förändring av inkomsten efter skatt
1	2	3	4	5	6	7	8
<u>Utan inflationsskydd</u>							
30 000	31 500	+ 1 500	+ 555	+ 945	± 0	+ 172	- 172
40 000	42 000	+ 2 000	+ 960	+ 1 040	± 0	+ 355	- 355
50 000	52 500	+ 2 500	+ 1 550	+ 950	± 0	+ 673	- 673
60 000	63 000	+ 3 000	+ 1 920	+ 1 080	± 0	+ 728	- 728
70 000	73 500	+ 3 500	+ 2 450	+ 1 050	± 0	+ 924	- 924
80 000	84 000	+ 4 000	+ 3 000	+ 1 000	± 0	+ 1 101	- 1 101
100 000	105 000	+ 5 000	+ 3 820	+ 1 180	± 0	+ 1 160	- 1 160
120 000	126 000	+ 6 000	+ 4 800	+ 1 200	± 0	+ 1 340	- 1 340
150 000	157 500	+ 7 500	+ 6 150	+ 1 350	± 0	+ 1 483	- 1 483
<u>Med inflationsskydd</u>							
30 000	31 500	+ 1 500	+ 387	+ 1 113	± 0	+ 12 ^a	- 12 ^a
40 000	42 000	+ 2 000	+ 587	+ 1 413	± 0	± 0	± 0
50 000	52 500	+ 2 500	+ 843	+ 1 657	± 0	± 0	± 0
60 000	63 000	+ 3 000	+ 1 156	+ 1 844	± 0	± 0	± 0
70 000	73 500	+ 3 500	+ 1 480	+ 2 020	± 0	± 0	± 0
80 000	84 000	+ 4 000	+ 1 844	+ 2 156	± 0	± 0	± 0
100 000	105 000	+ 5 000	+ 2 601	+ 2 399	± 0	± 0	± 0
120 000	126 000	+ 6 000	+ 3 392	+ 2 608	± 0	± 0	± 0
150 000	157 500	+ 7 500	+ 4 592	+ 2 908	± 0	± 0	± 0

^a Effekten beror på att den särskilda skattereduktionen inte omfattas av inflationsskyddet.

Tabell 6:2b Både inkomst- och prisstegring antas uppgå till 8 %. I övrigt som i tabell 6:2a.

Taxerad inkomst, kr.		Löpande priser, kr.			Fasta priser (priserna år 1), kr.		
år 1	år 2	Förändring av inkomsten	Förändring av total skatt	Förändring av inkomsten efter skatt	Förändring av inkomsten	Förändring av total skatt	Förändring av inkomsten efter skatt
1	2	3	4	5	6	7	8
<u>Utan inflationsskydd</u>							
30 000	32 400	+ 2 400	+ 888	+ 1 512	± 0	+ 268	- 268
40 000	43 200	+ 3 200	+ 1 536	+ 1 664	± 0	+ 553	- 553
50 000	54 000	+ 4 000	+ 2 480	+ 1 520	± 0	+ 1 047	- 1 047
60 000	64 800	+ 4 800	+ 3 075	+ 1 725	± 0	+ 1 135	- 1 135
70 000	75 600	+ 5 600	+ 3 975	+ 1 625	± 0	+ 1 488	- 1 488
80 000	86 400	+ 6 400	+ 4 819	+ 1 581	± 0	+ 1 731	- 1 731
100 000	108 000	+ 8 000	+ 6 220	+ 1 780	± 0	+ 1 905	- 1 905
120 000	129 600	+ 9 600	+ 7 680	+ 1 920	± 0	+ 2 085	- 2 085
150 000	162 000	+12 000	+ 9 975	+ 2 025	± 0	+ 2 432	- 2 432
<u>Med inflationsskydd</u>							
30 000	32 400	+ 2 400	+ 619	+ 1 781	± 0	+ 19 ^a	- 19 ^a
40 000	43 200	+ 3 200	+ 939	+ 2 261	± 0	± 0	± 0
50 000	54 000	+ 4 000	+ 1 349	+ 2 651	± 0	± 0	± 0
60 000	64 800	+ 4 800	+ 1 850	+ 2 950	± 0	± 0	± 0
70 000	75 600	+ 5 600	+ 2 368	+ 3 232	± 0	± 0	± 0
80 000	86 400	+ 6 400	+ 2 950	+ 3 450	± 0	± 0	± 0
100 000	108 000	+ 8 000	+ 4 162	+ 3 838	± 0	± 0	± 0
120 000	129 600	+ 9 600	+ 5 428	+ 4 172	± 0	± 0	± 0
150 000	162 000	+12 000	+ 7 348	+ 4 652	± 0	± 0	± 0

^a Effekten beror på att den särskilda skattereduktionen inte omfattas av inflationsskyddet.

Tabell 6:3a Inkomstökningen antas uppgå till 8 % och prisstegringen till 5 %.
I övrigt som i tabell 6:2a.

Taxerad inkomst, kr.		Löpande priser, kr.			Fasta priser (priserna år 1), kr.		
år 1	år 2	Förändring av inkomsten	Förändring av total skatt	Förändring av inkomsten efter skatt	Förändring av inkomsten ^a	Förändring av total skatt	Förändring av inkomsten efter skatt
1	2	3	4	5	6	7	8
<u>Utan inflationsskydd</u>							
30 000	32 400	+ 2 400	+ 888	+ 1 512	+ 857	+ 489	+ 368
40 000	43 200	+ 3 200	+ 1 536	+ 1 664	+ 1 143	+ 904	+ 239
50 000	54 000	+ 4 000	+ 2 480	+ 1 520	+ 1 429	+ 1 559	- 130
60 000	64 800	+ 4 800	+ 3 075	+ 1 725	+ 1 714	+ 1 828	- 113
70 000	75 600	+ 5 600	+ 3 975	+ 1 625	+ 2 000	+ 2 376	- 376
80 000	86 400	+ 6 400	+ 4 819	+ 1 581	+ 2 286	+ 2 834	- 548
100 000	108 000	+ 8 000	+ 6 220	+ 1 780	+ 2 857	+ 3 446	- 589
120 000	129 600	+ 9 600	+ 7 680	+ 1 920	+ 3 429	+ 4 083	- 655
150 000	162 000	+12 000	+ 9 975	+ 2 025	+ 4 286	+ 5 126	- 840
<u>Med inflationsskydd</u>							
30 000	32 400	+ 2 400	+ 720	+ 1 680	+ 857	+ 329	+ 528
40 000	43 200	+ 3 200	+ 1 163	+ 2 037	+ 1 143	+ 549	+ 594
50 000	54 000	+ 4 000	+ 1 773	+ 2 227	+ 1 429	+ 886	+ 543
60 000	64 800	+ 4 800	+ 2 308	+ 2 492	+ 1 714	+ 1 097	+ 617
70 000	75 600	+ 5 600	+ 2 950	+ 2 650	+ 2 000	+ 1 400	+ 600
80 000	86 400	+ 6 400	+ 3 644	+ 2 756	+ 2 286	+ 1 714	+ 571
100 000	108 000	+ 8 000	+ 4 881	+ 3 119	+ 2 857	+ 2 171	+ 686
120 000	129 600	+ 9 600	+ 6 272	+ 3 328	+ 3 429	+ 2 743	+ 686
150 000	162 000	+12 000	+ 8 192	+ 3 808	+ 4 286	+ 3 429	+ 857

^a Den procentuella förändringen av inkomsten är lika i alla inkomstskikt, nämligen 2,9 %.

Tabell 6:3b Inkomstökningen antas uppgå till 11 % och prisstegringen till 8 %.
I övrigt som i tabell 6:2a.

Taxerad inkomst, kr.		Löpande priser, kr.			Fasta priser (priserna år 1), kr.		
år 1	år 2	Förändring av inkomsten	Förändring av total skatt	Förändring av inkomsten efter skatt	Förändring av inkomsten ^a	Förändring av total skatt	Förändring av inkomsten efter skatt
1	2	3	4	5	6	7	8
<u>Utan inflationsskydd</u>							
30 000	33 300	+ 3 300	+ 1 221	+ 2 079	+ 833	+ 576	+ 257
40 000	44 400	+ 4 400	+ 2 112	+ 2 288	+ 1 111	+ 1 086	+ 25
50 000	55 500	+ 5 500	+ 3 420	+ 2 080	+ 1 389	+ 1 918	- 529
60 000	66 600	+ 6 600	+ 4 245	+ 2 355	+ 1 667	+ 2 218	- 551
70 000	77 700	+ 7 700	+ 5 550	+ 2 150	+ 1 944	+ 2 946	- 1 002
80 000	88 800	+ 8 800	+ 6 643	+ 2 157	+ 2 222	+ 3 419	- 1 197
100 000	111 000	+11 000	+ 8 620	+ 2 380	+ 2 778	+ 4 127	- 1 350
120 000	133 200	+13 200	+10 560	+ 2 640	+ 3 333	+ 4 752	- 1 419
150 000	166 500	+16 500	+13 800	+ 2 700	+ 4 167	+ 5 974	- 1 807
<u>Med inflationsskydd</u>							
30 000	33 300	+ 3 300	+ 952	+ 2 348	+ 833	+ 327	+ 506
40 000	44 400	+ 4 400	+ 1 515	+ 2 885	+ 1 111	+ 533	+ 578
50 000	55 500	+ 5 500	+ 2 279	+ 3 221	+ 1 389	+ 861	+ 528
60 000	66 600	+ 6 600	+ 3 002	+ 3 598	+ 1 667	+ 1 067	+ 600
70 000	77 700	+ 7 700	+ 3 838	+ 3 862	+ 1 944	+ 1 361	+ 583
80 000	88 800	+ 8 800	+ 4 750	+ 4 050	+ 2 222	+ 1 667	+ 556
100 000	111 000	+11 000	+ 6 442	+ 4 558	+ 2 778	+ 2 111	+ 667
120 000	133 200	+13 200	+ 8 308	+ 4 892	+ 3 333	+ 2 667	+ 667
150 000	166 500	+16 500	+10 948	+ 5 552	+ 4 167	+ 3 333	+ 833

^a Den procentuella förändringen av inkomsten är lika i alla inkomstskikt, nämligen 2,8 %.

Tabell 6:4a Inkomstökningen antas uppgå till 3 % jämte 3 000 kr. i fast belopp och prisstegringen till 5 %. I övrigt som i tabell 6:2a.

Taxerad inkomst, kr.		Löpande priser, kr.			Fasta priser (priserna år 1), kr.		
år 1	år 2	Förändring av inkomsten	Förändring av total skatt	Förändring av inkomsten efter skatt	Förändring av inkomsten	Förändring av total skatt	Förändring av inkomsten efter skatt
1	2	3	4	5	6	7	8
<u>Utan inflationsskydd</u>							
30 000	33 900	+ 3 900	+ 1 443	+ 2 457	+ 2 286	+ 1 018	+ 1 268
40 000	44 200	+ 4 200	+ 2 016	+ 2 184	+ 2 095	+ 1 361	+ 734
50 000	54 500	+ 4 500	+ 2 790	+ 1 710	+ 1 905	+ 1 854	+ 50
60 000	64 800	+ 4 800	+ 3 075	+ 1 725	+ 1 714	+ 1 828	- 113
70 000	75 100	+ 5 100	+ 3 600	+ 1 500	+ 1 524	+ 2 019	- 495
80 000	85 400	+ 5 400	+ 4 059	+ 1 341	+ 1 333	+ 2 110	- 776
100 000	106 000	+ 6 000	+ 4 620	+ 1 380	+ 952	+ 1 922	- 970
120 000	126 600	+ 6 600	+ 5 280	+ 1 320	+ 571	+ 1 798	- 1 226
150 000	157 500	+ 7 500	+ 6 150	+ 1 350	+ 0	+ 1 483	- 1 483
<u>Med inflationsskydd</u>							
30 000	33 900	+ 3 900	+ 1 275	+ 2 625	+ 2 286	+ 858	+ 1 428
40 000	44 200	+ 4 200	+ 1 643	+ 2 557	+ 2 095	+ 1 006	+ 1 090
50 000	54 500	+ 4 500	+ 2 083	+ 2 417	+ 1 905	+ 1 181	+ 724
60 000	64 800	+ 4 800	+ 2 308	+ 2 492	+ 1 714	+ 1 097	+ 617
70 000	75 100	+ 5 100	+ 2 600	+ 2 500	+ 1 524	+ 1 067	+ 457
80 000	85 400	+ 5 400	+ 2 894	+ 2 506	+ 1 333	+ 1 000	+ 333
100 000	106 000	+ 6 000	+ 3 361	+ 2 639	+ 952	+ 724	+ 229
120 000	126 600	+ 6 600	+ 3 872	+ 2 728	+ 571	+ 457	+ 114
150 000	157 500	+ 7 500	+ 4 592	+ 2 908	+ 0	+ 0	+ 0

Tabell 6:4b Inkomstökningen antas uppgå till 6 % jämte 3 000 kr. i fast belopp och prisstegringen till 8 %. I övrigt som i tabell 6:2a

Taxerad inkomst, kr.		Löpande priser, kr.			Fasta priser (priserna år 1), kr.		
år 1	år 2	Förändring av inkomsten	Förändring av total skatt	Förändring av inkomsten efter skatt	Förändring av inkomsten	Förändring av total skatt	Förändring av inkomsten efter skatt
1	2	3	4	5	6	7	8
<u>Utan inflationsskydd</u>							
30 000	34 800	+ 4 800	+ 1 791	+ 3 009	+ 2 222	+ 1 104	+ 1 118
40 000	45 400	+ 5 400	+ 2 637	+ 2 763	+ 2 037	+ 1 572	+ 465
50 000	56 000	+ 6 000	+ 3 735	+ 2 265	+ 1 852	+ 2 209	- 358
60 000	66 600	+ 6 600	+ 4 245	+ 2 355	+ 1 667	+ 2 218	- 551
70 000	77 200	+ 7 200	+ 5 175	+ 2 025	+ 1 481	+ 2 599	- 1 118
80 000	87 800	+ 7 800	+ 5 883	+ 1 917	+ 1 296	+ 2 716	- 1 419
100 000	109 000	+ 9 000	+ 7 020	+ 1 980	+ 926	+ 2 646	- 1 720
120 000	130 200	+10 200	+ 8 160	+ 2 040	+ 556	+ 2 530	- 1 974
150 000	162 000	+12 000	+ 9 975	+ 2 025	± 0	+ 2 432	- 2 432
<u>Med inflationsskydd</u>							
30 000	34 800	+ 4 800	+ 1 507	+ 3 293	+ 2 222	+ 841	+ 1 381
40 000	45 400	+ 5 400	+ 1 995	+ 3 405	+ 2 037	+ 978	+ 1 059
50 000	56 000	+ 6 000	+ 2 589	+ 3 411	+ 1 852	+ 1 148	+ 704
60 000	66 600	+ 6 600	+ 3 002	+ 3 598	+ 1 667	+ 1 067	+ 600
70 000	77 200	+ 7 200	+ 3 488	+ 3 712	+ 1 481	+ 1 037	+ 444
80 000	87 800	+ 7 800	+ 4 000	+ 3 800	+ 1 296	+ 972	+ 324
100 000	109 000	+ 9 000	+ 4 922	+ 4 078	+ 926	+ 703	+ 223
120 000	130 200	+10 200	+ 5 908	+ 4 292	+ 556	+ 444	+ 111
150 000	162 000	+12 000	+ 7 348	+ 4 652	± 0	± 0	± 0

Tabell 6:5a

Fördelningen av en viss realinkomstökning för skattskyldiga i olika inkomstlägen på samhället och den enskilde, dels vid ett enligt 1977 års skatteregler oförändrat system, dels vid ett system där såväl skiktgränserna i skatteskalan som grundavdraget uppräknas med prisstegringen. Prisstegringen antas uppgå till 5 %.

Kommunal utdebitering är 27 kr. för båda åren. Skattskyldiga utan skattereduktion. Samhällets andel av realinkomstökningen = ökningen av den totala skatten i fasta priser. Den enskildes andel av realinkomstökningen = ökningen av inkomsten efter skatt i fasta priser.

Taxerad inkomst, år 1, kr.	Realinkomstökning år 1 till 2 år 1 000 kr. varav till				Realinkomstökning år 1 till 2 år 2 000 kr. varav till				Realinkomstökning år 1 till 2 år 3 000 kr. varav till			
	samhället		den enskilde		samhället		den enskilde		samhället		den enskilde	
	kr.	%	kr.	%	kr.	%	kr.	%	kr.	%	kr.	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Utan inflationsskydd												
20 000	403	40,3	597	59,7	713	35,7	1 287	64,3	1 023	34,1	1 977	65,9
30 000	542	54,2	458	45,8	912	45,6	1 088	54,4	1 289	43,0	1 711	57,0
40 000	835	83,5	165	16,5	1 315	65,8	685	34,2	1 826	60,9	1 174	39,1
50 000	1 293	129,3	293	29,3	1 914	95,7	86	4,3	2 544	84,8	456	15,2
60 000	1 368	136,8	368	36,8	2 013	100,7	13	0,7	2 663	88,8	337	11,2
70 000	1 626	162,6	626	62,6	2 376	118,8	376	18,8	3 126	104,2	126	4,2
80 000	1 856	185,6	856	85,6	2 616	130,8	616	30,8	3 376	112,5	376	12,5
100 000	1 960	196,0	960	96,0	2 760	138,0	760	38,0	3 560	118,7	560	18,7
120 000	2 140	214,0	1 140	114,0	2 940	147,0	940	47,0	3 740	124,7	740	24,7
150 000	2 333	233,3	1 333	133,3	3 183	159,2	1 183	59,2	4 033	134,4	1 033	34,4
Med inflationsskydd												
20 000	322	32,2	678	67,8	632	31,6	1 368	68,4	942	31,4	2 058	68,6
30 000	382	38,2	618	61,8	752	37,6	1 248	62,4	1 122	37,4	1 878	62,6
40 000	480	48,0	520	52,0	960	48,0	1 040	52,0	1 440	48,0	1 560	52,0
50 000	620	62,0	380	38,0	1 240	62,0	760	38,0	1 860	62,0	1 140	38,0
60 000	640	64,0	360	36,0	1 280	64,0	720	36,0	1 920	64,0	1 080	36,0
70 000	700	70,0	300	30,0	1 400	70,0	600	30,0	2 100	70,0	900	30,0
80 000	750	75,0	250	25,0	1 500	75,0	500	25,0	2 250	75,0	750	25,0
100 000	760	76,0	240	24,0	1 520	76,0	480	24,0	2 280	76,0	720	24,0
120 000	800	80,0	200	20,0	1 600	80,0	400	20,0	2 400	80,0	600	20,0
150 000	800	80,0	200	20,0	1 600	80,0	400	20,0	2 400	80,0	600	20,0

Tabell 6:5b Pristegringen antas uppgå till 8 %. I övrigt som i tabell 6:5a

Taxerad inkomst, år 1, kr.	Realinkomstökning år 1 till 2 är 1 000 kr. varav till				Realinkomstökning år 1 till 2 är 2 000 kr. varav till				Realinkomstökning år 1 till 2 är 3 000 kr. varav till			
	samhället		den enskilde		samhället		den enskilde		samhället		den enskilde	
	kr.	%	kr.	%	kr.	%	kr.	%	kr.	%	kr.	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Utan inflationskydd												
20 000	+ 454	+ 45,4	+ 546	+ 54,6	+ 764	+ 38,2	+ 1 236	+ 61,8	+ 1 080	+ 36,0	+ 1 920	+ 64,0
30 000	+ 638	+ 63,8	+ 362	+ 36,2	+ 1 011	+ 50,6	+ 989	+ 49,4	+ 1 431	+ 47,7	+ 1 569	+ 52,3
40 000	+ 1 033	+ 103,3	+ 33	+ 3,3	+ 1 552	+ 77,6	+ 448	+ 22,4	+ 2 082	+ 69,4	+ 918	+ 30,6
50 000	+ 1 673	+ 167,3	+ 673	+ 67,3	+ 2 303	+ 115,2	+ 303	+ 15,2	+ 2 933	+ 97,8	+ 67	+ 2,2
60 000	+ 1 785	+ 178,5	+ 785	+ 78,5	+ 2 435	+ 121,8	+ 435	+ 21,8	+ 3 085	+ 102,8	+ 85	+ 2,8
70 000	+ 2 238	+ 223,8	+ 1 238	+ 123,8	+ 2 988	+ 149,4	+ 988	+ 49,4	+ 3 738	+ 124,6	+ 738	+ 24,6
80 000	+ 2 491	+ 249,1	+ 1 491	+ 149,1	+ 3 251	+ 162,6	+ 1 251	+ 62,6	+ 4 011	+ 133,7	+ 1 011	+ 33,7
100 000	+ 2 705	+ 270,5	+ 1 705	+ 170,5	+ 3 505	+ 175,3	+ 1 505	+ 75,3	+ 4 305	+ 143,5	+ 1 305	+ 43,5
120 000	+ 2 885	+ 288,5	+ 1 885	+ 188,5	+ 3 685	+ 184,3	+ 1 685	+ 84,3	+ 4 485	+ 149,5	+ 1 485	+ 49,5
150 000	+ 3 282	+ 328,2	+ 2 282	+ 228,2	+ 4 132	+ 206,6	+ 2 132	+ 106,6	+ 4 982	+ 166,1	+ 1 982	+ 66,1
Med inflationskydd												
20 000	+ 329	+ 32,9	+ 671	+ 67,1	+ 639	+ 32,0	+ 1 361	+ 68,0	+ 949	+ 31,6	+ 2 051	+ 68,4
30 000	+ 389	+ 38,9	+ 611	+ 61,1	+ 759	+ 38,0	+ 1 241	+ 62,0	+ 1 129	+ 37,6	+ 1 871	+ 62,4
40 000	+ 480	+ 48,0	+ 520	+ 52,0	+ 960	+ 48,0	+ 1 040	+ 52,0	+ 1 440	+ 48,0	+ 1 560	+ 52,0
50 000	+ 620	+ 62,0	+ 380	+ 38,0	+ 1 240	+ 62,0	+ 760	+ 38,0	+ 1 860	+ 62,0	+ 1 140	+ 38,0
60 000	+ 640	+ 64,0	+ 360	+ 36,0	+ 1 280	+ 64,0	+ 720	+ 36,0	+ 1 920	+ 64,0	+ 1 080	+ 36,0
70 000	+ 700	+ 70,0	+ 300	+ 30,0	+ 1 400	+ 70,0	+ 600	+ 30,0	+ 2 100	+ 70,0	+ 900	+ 30,0
80 000	+ 750	+ 75,0	+ 250	+ 25,0	+ 1 500	+ 75,0	+ 500	+ 25,0	+ 2 250	+ 75,0	+ 750	+ 25,0
100 000	+ 760	+ 76,0	+ 240	+ 24,0	+ 1 520	+ 76,0	+ 480	+ 24,0	+ 2 280	+ 76,0	+ 720	+ 24,0
120 000	+ 800	+ 80,0	+ 200	+ 20,0	+ 1 600	+ 80,0	+ 400	+ 20,0	+ 2 400	+ 80,0	+ 600	+ 20,0
150 000	+ 800	+ 80,0	+ 200	+ 20,0	+ 1 600	+ 80,0	+ 400	+ 20,0	+ 2 400	+ 80,0	+ 600	+ 20,0

Date		Description		Amount		Balance	
Jan 1		Balance					
Jan 2		Jan 1					
Jan 3		Jan 2					
Jan 4		Jan 3					
Jan 5		Jan 4					
Jan 6		Jan 5					
Jan 7		Jan 6					
Jan 8		Jan 7					
Jan 9		Jan 8					
Jan 10		Jan 9					
Jan 11		Jan 10					
Jan 12		Jan 11					
Jan 13		Jan 12					
Jan 14		Jan 13					
Jan 15		Jan 14					
Jan 16		Jan 15					
Jan 17		Jan 16					
Jan 18		Jan 17					
Jan 19		Jan 18					
Jan 20		Jan 19					
Jan 21		Jan 20					
Jan 22		Jan 21					
Jan 23		Jan 22					
Jan 24		Jan 23					
Jan 25		Jan 24					
Jan 26		Jan 25					
Jan 27		Jan 26					
Jan 28		Jan 27					
Jan 29		Jan 28					
Jan 30		Jan 29					
Jan 31		Jan 30					
Feb 1		Jan 31					
Feb 2		Feb 1					
Feb 3		Feb 2					
Feb 4		Feb 3					
Feb 5		Feb 4					
Feb 6		Feb 5					
Feb 7		Feb 6					
Feb 8		Feb 7					
Feb 9		Feb 8					
Feb 10		Feb 9					
Feb 11		Feb 10					
Feb 12		Feb 11					
Feb 13		Feb 12					
Feb 14		Feb 13					
Feb 15		Feb 14					
Feb 16		Feb 15					
Feb 17		Feb 16					
Feb 18		Feb 17					
Feb 19		Feb 18					
Feb 20		Feb 19					
Feb 21		Feb 20					
Feb 22		Feb 21					
Feb 23		Feb 22					
Feb 24		Feb 23					
Feb 25		Feb 24					
Feb 26		Feb 25					
Feb 27		Feb 26					
Feb 28		Feb 27					
Feb 29		Feb 28					
Mar 1		Feb 29					
Mar 2		Mar 1					
Mar 3		Mar 2					
Mar 4		Mar 3					
Mar 5		Mar 4					
Mar 6		Mar 5					
Mar 7		Mar 6					
Mar 8		Mar 7					
Mar 9		Mar 8					
Mar 10		Mar 9					
Mar 11		Mar 10					
Mar 12		Mar 11					
Mar 13		Mar 12					
Mar 14		Mar 13					
Mar 15		Mar 14					
Mar 16		Mar 15					
Mar 17		Mar 16					
Mar 18		Mar 17					
Mar 19		Mar 18					
Mar 20		Mar 19					
Mar 21		Mar 20					
Mar 22		Mar 21					
Mar 23		Mar 22					
Mar 24		Mar 23					
Mar 25		Mar 24					
Mar 26		Mar 25					
Mar 27		Mar 26					
Mar 28		Mar 27					
Mar 29		Mar 28					
Mar 30		Mar 29					
Mar 31		Mar 30					
Apr 1		Mar 31					
Apr 2		Apr 1					
Apr 3		Apr 2					
Apr 4		Apr 3					
Apr 5		Apr 4					
Apr 6		Apr 5					
Apr 7		Apr 6					
Apr 8		Apr 7					
Apr 9		Apr 8					
Apr 10		Apr 9					
Apr 11		Apr 10					
Apr 12		Apr 11					
Apr 13		Apr 12					
Apr 14		Apr 13					
Apr 15		Apr 14					
Apr 16		Apr 15					
Apr 17		Apr 16					
Apr 18		Apr 17					
Apr 19		Apr 18					
Apr 20		Apr 19					
Apr 21		Apr 20					
Apr 22		Apr 21					
Apr 23		Apr 22					
Apr 24		Apr 23					
Apr 25		Apr 24					
Apr 26		Apr 25					
Apr 27		Apr 26					
Apr 28		Apr 27					
Apr 29		Apr 28					
Apr 30		Apr 29					
May 1		Apr 30					
May 2		May 1					
May 3		May 2					
May 4		May 3					
May 5		May 4					
May 6		May 5					
May 7		May 6					
May 8		May 7					
May 9		May 8					
May 10		May 9					
May 11		May 10					
May 12		May 11					
May 13		May 12					
May 14		May 13					
May 15		May 14					
May 16		May 15					
May 17		May 16					
May 18		May 17					
May 19		May 18					
May 20		May 19					
May 21		May 20					
May 22		May 21					
May 23		May 22					
May 24		May 23					
May 25		May 24					
May 26		May 25					
May 27		May 26					
May 28		May 27					
May 29		May 28					
May 30		May 29					
May 31		May 30					
Jun 1		May 31					
Jun 2		Jun 1					
Jun 3		Jun 2					
Jun 4		Jun 3					
Jun 5		Jun 4					
Jun 6		Jun 5					
Jun 7		Jun 6					
Jun 8		Jun 7					
Jun 9		Jun 8					
Jun 10		Jun 9					
Jun 11		Jun 10					
Jun 12		Jun 11					
Jun 13		Jun 12					
Jun 14		Jun 13					
Jun 15		Jun 14					
Jun 16		Jun 15					
Jun 17		Jun 16					
Jun 18		Jun 17					
Jun 19		Jun 18					
Jun 20		Jun 19					
Jun 21		Jun 20					
Jun 22		Jun 21					
Jun 23		Jun 22					
Jun 24		Jun 23					
Jun 25		Jun 24					
Jun 26		Jun 25					
Jun 27		Jun 26					
Jun 28		Jun 27					
Jun 29		Jun 28					
Jun 30		Jun 29					
Jul 1		Jun 30					
Jul 2		Jul 1					
Jul 3		Jul 2					
Jul 4		Jul 3					
Jul 5		Jul 4					
Jul 6		Jul 5					
Jul 7		Jul 6					
Jul 8		Jul 7					
Jul 9		Jul 8					
Jul 10		Jul 9					
Jul 11		Jul 10					
Jul 12		Jul 11					
Jul 13		Jul 12					
Jul 14		Jul 13					
Jul 15		Jul 14					
Jul 16		Jul 15					
Jul 17		Jul 16					
Jul 18		Jul 17					
Jul 19		Jul 18					
Jul 20		Jul 19					
Jul 21		Jul 20					
Jul 22		Jul 21					
Jul 23		Jul 22					
Jul 24		Jul 23					
Jul 25		Jul 24					
Jul 26		Jul 25					
Jul 27		Jul 26					
Jul 28		Jul 27					
Jul 29		Jul 28					
Jul 30		Jul 29					
Jul 31		Jul 30					
Aug 1		Jul 31					
Aug 2		Aug 1					
Aug 3		Aug 2					
Aug 4		Aug 3					
Aug 5		Aug 4					
Aug 6		Aug 5					
Aug 7		Aug 6					
Aug 8		Aug 7					
Aug 9		Aug 8					
Aug 10		Aug 9					
Aug 11		Aug 10					
Aug 12		Aug 11					
Aug 13		Aug 12					
Aug 14		Aug 13					
Aug 15		Aug 14					
Aug 16		Aug 15					
Aug 17		Aug 16					
Aug 18		Aug 17					
Aug 19		Aug 18					
Aug 20		Aug 19					
Aug 21		Aug 20					
Aug 22		Aug 21					
Aug 23		Aug 22					
Aug 24		Aug 23					
Aug 25		Aug 24					
Aug 26		Aug 25					
Aug 27		Aug 26					
Aug 28		Aug 27					
Aug 29		Aug 28					
Aug 30		Aug 29					
Aug 31		Aug 30					
Sep 1		Aug 31					
Sep 2		Sep 1					
Sep 3		Sep 2					
Sep 4		Sep 3					
Sep 5		Sep 4					
Sep 6		Sep 5					
Sep 7		Sep 6					
Sep 8		Sep 7					
Sep 9		Sep 8					
Sep 10		Sep 9					
Sep 11		Sep 10					
Sep 12		Sep 11					
Sep 13		Sep 12					
Sep 14		Sep 13					
Sep 15		Sep 14					
Sep 16		Sep 15					
Sep 17		Sep 16					
Sep 18		Sep 17					
Sep 19		Sep 18					
Sep 20		Sep 19					
Sep 21		Sep 20					
Sep 22		Sep 21					
Sep 23		Sep 22					
Sep 24		Sep 23					
Sep 25		Sep 24					
Sep 26							

7 STABILISERINGSPOLITISKA SYNPUNKTER

I våra ursprungliga direktiv understryks att en av huvuduppgifterna för skattesystemet är att tjänstgöra som ett av medlen för stabiliseringspolitiken. En annan av skattesystemets huvuduppgifter är att bestrida det allmännas utgifter. Det sägs i direktiven om denna uppgift, som avser fastställandet av beskattningens totala höjd, att den till sin karaktär är en sådan politisk fråga som det vid varje tillfälle ankommer på riksdagen att fatta beslut om. Även om vi sålunda inte skall väcka förslag i denna fråga, skall vi beakta att med hänsyn till de åtaganden som staten har att svara för, det inte är sannolikt att det totala uttaget av skatter och avgifter skall kunna minska inom överblickbar framtid. Det tilläggs att den direkta beskattningen har nått en sådan höjd att en ökning av skattesatserna inte framstår som möjlig eller lämplig. Det erinras i direktiven även om att frågan hur skatterna skall användas i stabiliseringspolitiken behandlades av budgetutredningen, varför vi inte särskilt bör pröva frågor som hör till denna funktion hos skattesystemet.

I våra tilläggsdirektiv understryks att ett krav som bör tillmätas väsentlig betydelse är att skatterna, förenklat uttryckt, skall räcka till för att finansiera det allmännas utgifter. Skattesystemet måste utformas så att stat och kommuner får de inkomster som krävs med hänsyn till den i demokratisk ordning beslutade ambitionsnivån för samhällets verksamhet. Vi bör utgå från att det totala skattetrycket inte kommer att sänkas. Det framhålls i tilläggsdirektiven också att stabiliseringspolitiska hänsyn måste spela en viktig roll. Skattesystemet måste vara så utformat att det kan utnyttjas i efterfrågedämpande eller efterfrågestimulerande syfte då konjunkturläget så kräver.

Vi behandlar i detta delbetänkande uppdraget att lägga fram förslag om ett inflationsskydd för skatteskalen. I

diskussionen om tillskapandet av ett inflationsskydd kommer de stabiliseringspolitiska aspekterna in. Vi vill därför peka på några utgångspunkter för denna diskussion.

Det bör då först erinras om att stabiliseringspolitik bedrivs - som framgår av uttrycket - i syfte att stabilisera ekonomin; att skapa samhällsekonomisk balans. Stabiliseringspolitikens uppgift är att upprätthålla en sådan total efterfrågan på varor och tjänster som säkrar full samsättningsförhållande och ekonomisk tillväxt i en takt som är förenlig med rimlig prisstabilitet och balans i de utrikes betalningarna. Stabiliseringspolitikens utformning måste ständigt ändras efter konjunkturläget. Dess uppgift är just att motverka de kortsiktiga, konjunkturbetingade svängningarna i efterfrågenivån. Stabiliseringspolitiken är till sin natur kortsiktig. Utformningen av den kan inte förutses för en period som är längre än 1 à 1 ½ år. Skattepolitikens främsta uppgift ur stabiliseringssynpunkt är att medverka till att förhindra uppkomsten av en med hänsyn till befintliga resurser alltför stor efterfrågan och stimulera till ökning av en för liten. Medlet härför är att höja skatterna inför högkonjunkturer och sänka dem inför lågkonjunkturer. Beskattningen innebär ett ingrepp i hushållens ekonomi. Vid en skattehöjning måste hushållen avstå från eljest disponibel inkomst, varigenom köpkraft dras in, vid en skattesänkning sker det omvända. Genom att variera skatteuttaget kan statsmakterna sålunda söka påverka ekonomin så att planerade verksamheter flyttas från högkonjunktur till lågkonjunktur.

Budgetutredningen lade i sitt betänkande (SOU 1973:43) fram olika förslag som syftade till en ökad användning av skatterna i stabiliseringspolitiken. Den statliga inkomstskatten borde sålunda enligt budgetutredningens förslag kunna användas aktivt som ett stabiliseringspolitiskt medel under löpande år. Detta skulle kunna ske genom att variera uttagsprocenten till den statliga inkomstskatten under löpande år. Vidare bör enligt budgetutredningens mening mervärdeskatten och den allmänna arbetsgivaravgiften i stabiliseringspolitiskt syfte kunna ändras snabbt

och när som helst under året. Budgetutredningen föreslog att regeringen får fullmakt att ändra dessa skatter. - Enligt vad vi inhämtat är budgetutredningens förslag f.n. föremål för prövning inom regeringskansliet.

Man talar ibland om skattesystemets inbyggda stabiliseringseffekt. Denna sammanhänger med progressiviteten i skatteskalan, och uppkommer genom att skatterna stiger snabbare än inkomsterna. Vid en överhettning av konjunkturen verkar skattesystemet härigenom automatiskt så att köpkraftsöverskottet minskar. Likaväl som denna stabiliseringseffekt får samhällsekonomiskt positiva verkningar i vissa konjunkturlägen, kan den få motsatt verkan i andra. Detta gäller t.ex. när den ekonomiska politiken inriktas på att stimulera en återhämtning efter en recession. Det samma gäller vid s.k. stagflation, dvs. ett samhällsekonomiskt läge som präglas av en kombination av en långsam produktionstillväxt, stagnation, och inflation. I sådana lägen verkar progressiviteten i skattesystemet i destabiliserande riktning.

I den allmänna politiska debatten råder stor samstämmighet i bedömningen att inflationen medför allvarliga snedvridningar i skattesystemet. Att prisstegringar skapar ett problem hänger samman med, som har belysts i det föregående, att skattens storlek är knuten till nominella belopp så att skatten blir progressiv även om det endast sker nominella förändringar av inkomster och priser. För att åstadkomma reala förbättringar - i första hand endast för att kompensera för prisstegringar - krävs mycket betydande löneökningar. Situationen är egentligen paradoxal. Stora löneökningar resulterar i att tillskottet till den genomsnittligt behållna inkomsten endast blir av en storlek som knappast täcker den av lönestegringarna utlösta prisstegringen. En ytterligare löneökning kan för kollektivet inte förbättra denna situation utan verkar i motsatt riktning. Systemet leder till en kraftigt inflationsdrivande verkan från kostnadssidan i den meningen att en löntagarorganisation som vill åstadkomma realinkomsthöjningar för sina medlemmar, är tvungen att driva igenom

mycket stora lönehöjningar.

De förhållanden som här berörts gör att anpassningar av skattesystemet med hänsyn till prisförändringar framstår som oundvikliga. De upprepade förändringar som skett av skattesystemet är naturligtvis också uttryck härför. Det förslag till inflationsskydd för skatteskalen som redovisats i det föregående, innebär att de provisoriska lösningarna ersätts med en varaktig lösning.

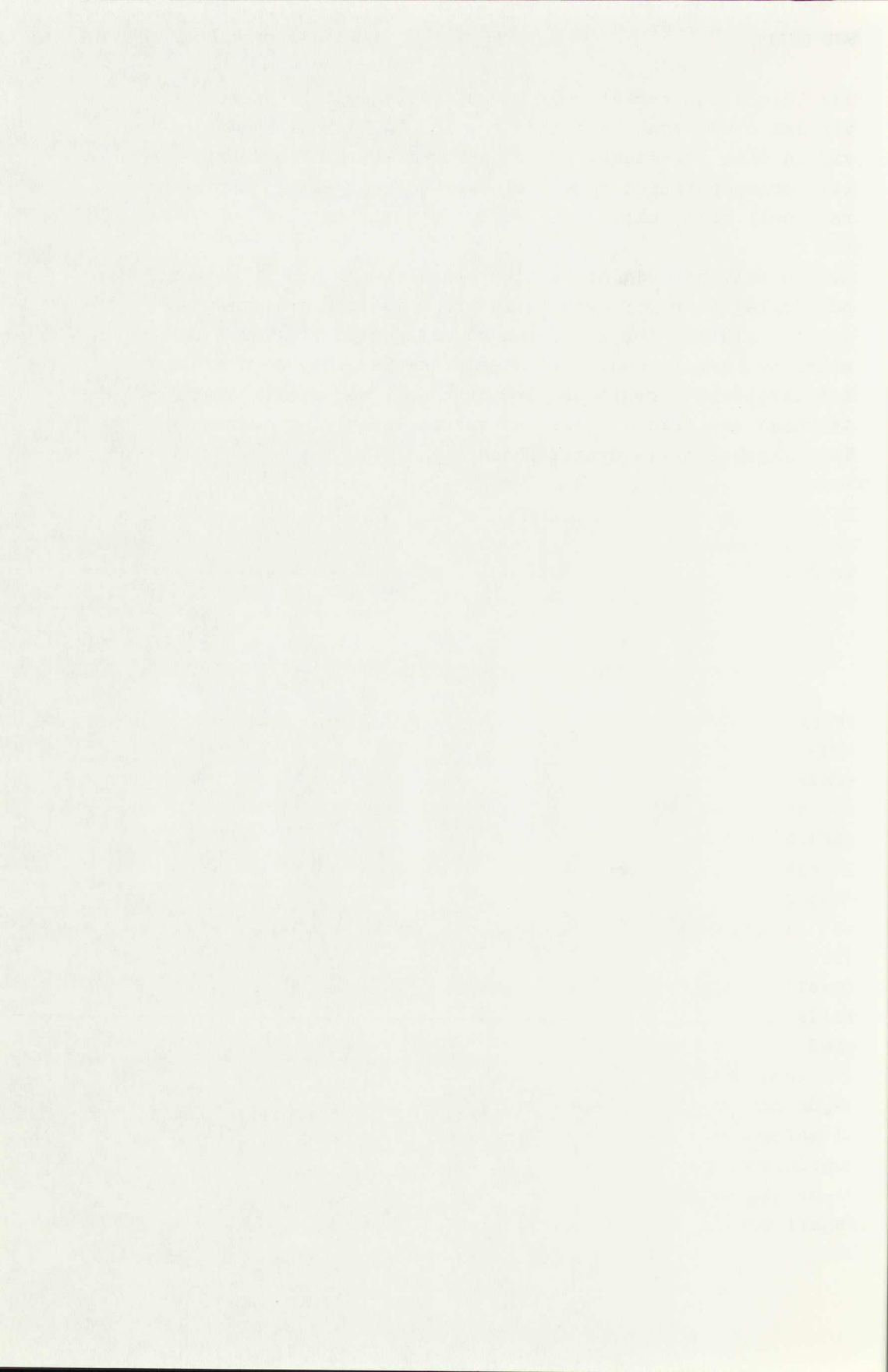
Det förtjänar starkt understrykas att förslaget till inflationsskydd för skatteskalen inte innebär någon som helst sänkning av skatterna. Den statliga inkomstskatten - som är den skatt som främst berörs av förslaget - kommer tvärtom att fortsätta att öka. Statens skatteintäkter kommer att fortsätta att öka snabbare än lönerna, vilket beror på att progressiviteten i skattesystemet fortsätter att verka fullt ut på de reala inkomstökningarna.

Det bör också understrykas att vid en framgångsrik stabiliseringspolitik, innebärande att takten i prisstegringarna reduceras, minskar betydelsen av det föreslagna inflationsskyddet. Vid ett stabilt penningvärde kommer inflationsskyddet att sakna all betydelse och lämna skattesystemet totalt opåverkat. Ett inflationsskydd för skatteskalen innebär sålunda endast att den skatteökning bortfaller för staten, som i ett inflationistiskt läge utan inflationsskydd hade uppstått till följd av att progressiviteten träffat rent nominella inkomstökningar.

Hur den kortsiktiga stabiliseringspolitiken skall utformas efter ett genomförande av förslaget, varken kan eller bör, som framgått av det föregående, nu låsas fast. Detta måste helt bli beroende av konjunkturutvecklingen. Skulle den totala efterfrågan i ekonomin stiga, kan höjningar i skatteuttaget behöva övervägas som ett inslag i en stabiliseringspolitik som verkar i dämpande riktning. Omvänt gäller att en försvagning av efterfrågan kan motivera tillfälliga sänkningar av det totala skatteuttaget.

Att låsa dessa variationer i skatteuttaget till exempelvis den uteblivna skattehöjning, som inflationsskyddet vid en viss prisstegring ger upphov till, skulle ur stabiliseringspolitisk synvinkel vara en godtycklig och irrationell riktpunkt.

Ett inflationsskydd av skatteskalen innebär att riksdagen på förslag av regeringen beslutar om det reala skatteuttaget i stället för att detta på ett godtyckligt sätt bestäms av inflationen. Det står givetvis regeringen fritt att därutöver föreslå de förändringar i den statliga skatteskalen som från tid till annan kan föranledas av stabiliseringspolitiska överväganden.

Vårt förslag till författningsändringar föranleder följande kommentarer.

Kommunalskattelagen

I 48 § 2 mom. anges grundavdraget till 0,44 basbelopp. Det har varit vår strävan att så exakt som möjligt översätta nu gällande grundavdrag, 4 500 kr., till basbelopp. Översättningen har dock gjorts så, att den i princip inte skall medföra någon minskning av grundavdraget. Vårt förslag innebär att grundavdraget uppgår till 4 576 kr. vid basbeloppet 10 400 kr. Denna bristande överensstämmelse med nuvarande storlek på avdraget kommer att medföra ett visst skattebortfall. Se mera härom nedan under kommentaren till ändringen i lagen om statlig inkomstskatt.

I 48 § 3 mom. har endast en följdändring gjorts.

Lagen om statlig inkomstskatt

I 10 § 1 mom. intas den av oss föreslagna nya skatteskalan. I denna är, som framgått av kapitel 5, skiktgränserna översatta till basbelopp. Basbeloppen har därvid angivits med en noggrannhet av en tiondel, vilket medfört en viss differens jämfört med nuvarande skiktgränser. Differenserna framgår av nedanstående tabell.

Nuvarande skiktgränser	Föreslagna skiktgränser (basbelopp 10 400 kr.)	Från basbelopp till kronor om- vandlade skikt- gränser (basbe- lopp 10 400 kr.)
15 000	1,4	14 560
20 000	1,9	19 760
25 000	2,4	24 960
30 000	2,9	30 160
35 000	3,4	35 360
40 000	3,8	39 520
45 000	4,3	44 720
50 000	4,8	49 920
55 000	5,3	55 120
60 000	5,8	60 320
65 000	6,2	64 480
70 000	6,7	69 680
80 000	7,7	80 080
100 000	9,6	99 840
150 000	14,4	149 760

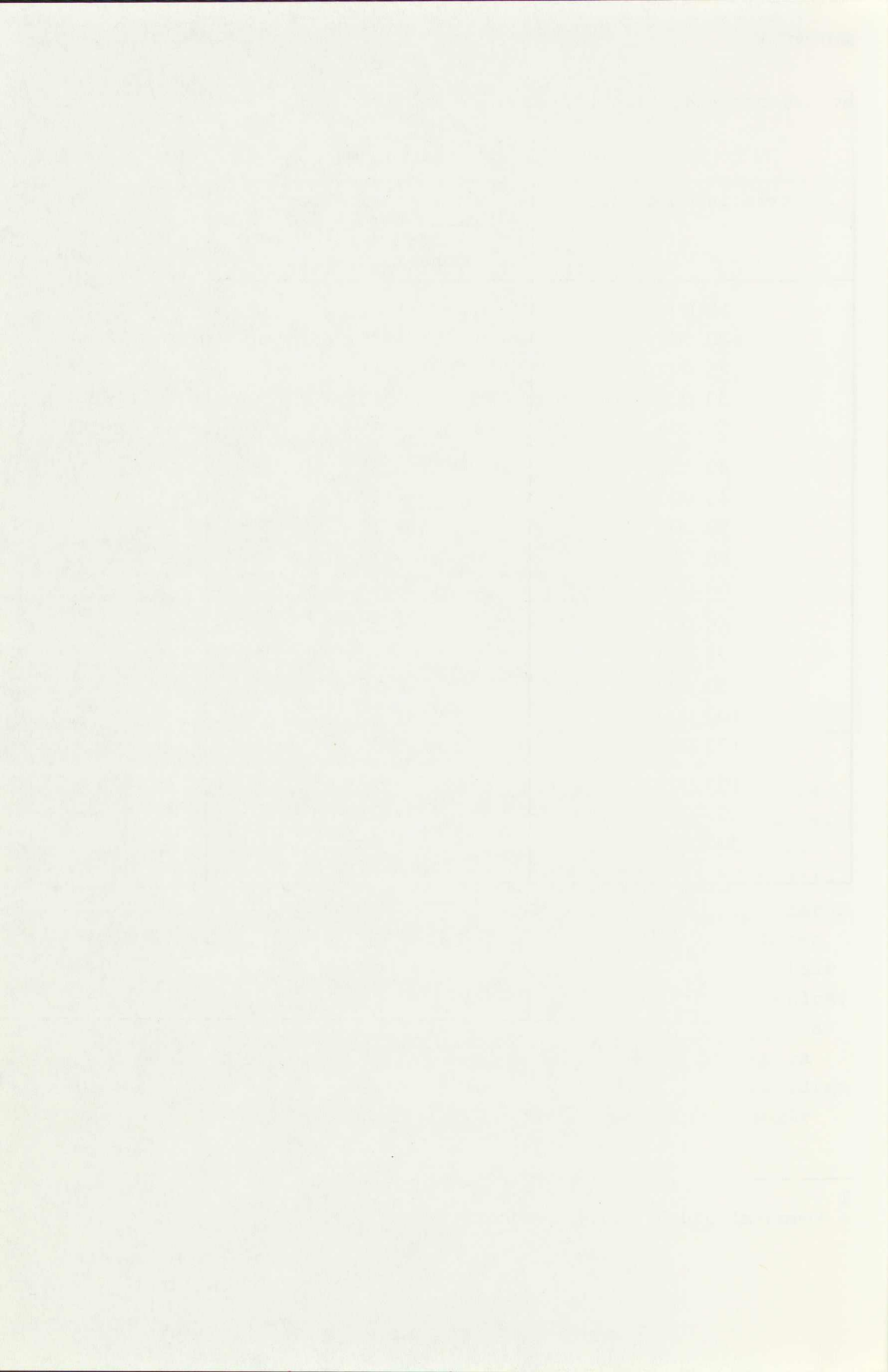
Skiktgränsen 65 000 kr. blir exakt 6,25 basbelopp. Vid valet mellan 6,2 och 6,3 basbelopp som skiktgräns har vi stannat för 6,2 basbelopp för att begränsa det skattebortfall som blir följden av differenserna vid översättningen. Detta skattebortfall beror på att skiktgränserna efter översättningen till basbelopp inte överensstämmer exakt med de nu gällande. I fråga om statsskatten visar det sig att ökningar och minskningar balanserar varandra. Beträffande kommunalskatten leder emellertid ökningen av grundavdraget med 76 kr. till ett skattebortfall om ca 100 milj. kr. Förändringen av skatten för skattskyldiga i olika inkomstlagen på grund av differenserna framgår

av nedanstående tabell¹.

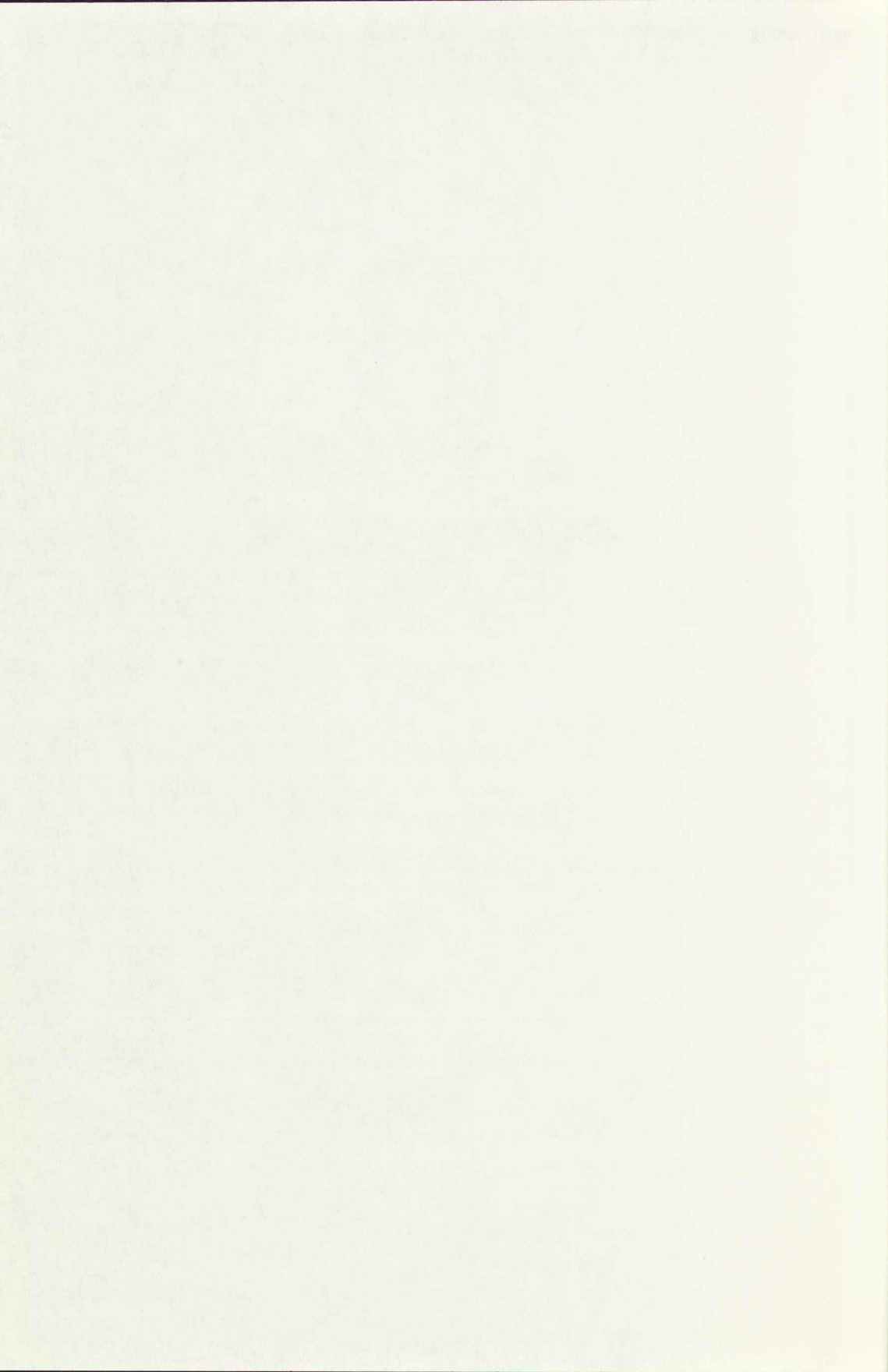
Taxerad inkomst, kr.	Ökning (+) eller minskning (-) av skatten med infla- tionsskydd, kr.
15 000	- 22
20 000	- 15
25 000	- 11
30 000	- 13
35 000	- 25
40 000	- 51
45 000	- 31
50 000	- 12
55 000	- 12
60 000	- 14
65 000	- 18
70 000	+ 4
80 000	+ 16
100 000	+ 15
120 000	+ 18
150 000	+ 18
200 000	+ 26
300 000	+ 26

¹

Kommunal utdebitering beräknad till 27 kr.

RESERVATIONER
och
SÄRSKILDA YTTRANDEN

Reservation

av ledamöterna Brandt, Gadd, Hedborg, Hörnlund och Kristenson

1. Inledning

Såsom framhålls i direktiven till 1972 års skatteutredning bör utredningen som en allmän utgångspunkt för sitt arbete ha att "beskattningen skall medverka till att åstadkomma en jämnare real inkomstfördelning och standardutveckling medborgarna emellan".

Denna målsättning har även varit den självklara utgångspunkten för den socialdemokratiska regeringens olika skattereformer - inte minst de som föreslagits under sjuttio-talet bl.a. som ett resultat av det arbete som tidigare bedrevs inom utredningen.

I de under hösten 1976 givna tilläggsdirektiven har utredningen erhållit i uppdrag att med förtur behandla frågan om en indexreglering av skatteskalan. Det förslag till en sådan indexreglering som utredningens borgerliga majoritet framlagt i nu föreliggande betänkande kan vi emellertid inte ställa oss bakom. Förslaget bygger på en alltför snäv tolkning av tilläggsdirektiven och ett genomförande skulle medföra allvarliga statsfinansiella och stabiliseringspolitiska nackdelar.

I det följande kommer vi att redogöra för vår syn på hur man lämpligen bör ta hänsyn till inflationens effekter på den direkta beskattningen. Vi kommer att göra detta mot bakgrund av redogörelser för bl.a. hur de senaste årens skatteomläggningar slagit i jämförelse med om vi då haft en indexreglering av det slag som den borgerliga majoriteten nu föreslår. Vi kommer även att redovisa en del statsfinansiella och stabiliseringspolitiska överväganden. Vi anser att majoriteten tagit alltför lätt på de problem som en indexreglering skapar på dessa områden.

2. Inflation och skatter

Progressiva skatteskalor leder definitionsmässigt till att skatteinkomsterna vid oförändrade skattesatser ökar snabbare än inkomstunderlaget. Särskilt märkbart blir detta under tider med snabb inflation då inkomststegringarna med nödvändighet måste bli större enbart för att kompensera effekterna av de snabbt stigande priserna.

Under 1960-talet låg prisstegringstakten i vårt land på ca 4 % om året. Den var då inte större än att den väl lät sig förena med över längre tidsperioder oförändrade skatteskalor. Under 1970-talet har emellertid de internationella prisstegringarna medfört en kraftig ökning av inflationstakten. Under vissa år har konsumentpriserna stigit med uppemot eller t.o.m. över 10 %. Detta har då även medfört en acceleration i löneökningarna och skulle vid oförändrade skatteskalor även medfört en mycket snabb ökning av de statsinkomster som härrör från de direkta skatterna.

För att tillförsäkra löntagarna en påtaglig standardförbättring till en lägre löneökningstakt än vad som eljest skulle blivit fallet vidtogs för åren 1973, 1974, 1975 och 1976 skatteomläggningar som medförde lägre skatter för praktiskt taget samtliga löntagare. De medförde även - såsom visats i material som tidigare framtagits i utredningen - att beskattningen av de genomsnittliga löneökningarna kunnat hållas mycket låg. De faktiska marginalskatterna har således för löntagare i låg- och mellaninkomstlägen inte alls utgjort det problem som den borgerliga majoriteten velat göra gällande i sin skrivning. En industriarbetare betalade en lägre andel av sin inkomst i direkt skatt 1976 än vad han gjorde under början av 70-talet.

De genomförda skatteomläggningarna betingades visserligen delvis av den rådande, höga inflationstakten, men de var även insatta i ett mera allmänt stabiliseringspoli-

tiskt och fördelningspolitiskt sammanhang. Både utformningen av dessa skatteomläggningar och erfarenheterna från deras genomförande visar klart på att man inte kan isolera en enda effekt av ett enda hänsynstagande till inflationen. En skatteomläggning måste genomföras med ett samtidigt hänsynstagande till samtliga föreliggande omständigheter.

En närmare analys av de under sjuttiotalet genomförda skatteomläggningarna redovisas i närmast följande avsnitt.

3. De socialdemokratiska skatteomläggningarna under 1970-talet

Under 1970 beslutade riksdagen på förslag av den socialdemokratiska regeringen om en omfattande skattereform. Omläggningen, som trädde i kraft fr.o.m. 1 januari 1971, medförde en betydande sänkning av statsskatten för låg- och mellaninkomsttagarna och bidrog därmed till den utjämning av inkomster och standard som är en av huvudmål-sättningarna för den socialdemokratiska skattepolitiken.

Denna skatteomläggning var emellertid i begränsad omfattning motiverad av en snabb pris- och lönestegringstakt. Huvudsyftet med reformen var fördelningspolitiskt. I de senare under sjuttiotalet vidtagna skatteomläggningarna har däremot den ökande inflationstakten spelat en allt större roll. För att dämpa takten i pris- och lönekostnadsstegringen har det varit nödvändigt att gå in med återkommande förändringar av skatteskalorna. Detta har skett under samtliga år sedan 1973, vilket sammanfaller med den period då inflationen till följd av oljeprisstegringen och ökningen av övriga internationella priser accelererade. Det är därför naturligt att i första hand koncentrera analysen till de skatteomläggningar som skett under denna period. Den skatteomläggning som den socialdemokratiska regeringen föreslog för 1977 har emellertid inte medtagits i analysen av det enkla skälet att den

borgerliga regeringen efter regimskiftet under hösten 1976 ändrade den fördelningspolitiska profilen i ett känsligt skikt av inkomstskalan.

Parallellt med presentationen av de faktiskt utförda reformerna redovisas även resultatet av vad en indexreglering enligt den modell som den borgerliga majoriteten föreslagit skulle ha givit för resultat. Utgångspunkterna för dessa hypotetiska beräkningar är dels den faktiska prisstegring som inträffat under den 12-månadsperiod som slutar i september året närmast innan det som indexregleringen avser, dels de faktiskt rådande skatteskalor som gällt under de resp. åren. Detta senare förhållande ger alltså ett något annat resultat än det man skulle erhållit om de olika indexjusteringarna hade "byggts på varandra".

Den första skatteomläggningen i den serie av omläggningar som gjorts under sjuttiotalet genomfördes för 1973 års inkomster. Resultatet av denna omläggning jämförte den förändring som skulle ha erhållits om det borgerliga förslaget till indexreglering varit gällande presenteras i tabellen 1.

Tabell 1. Skatteomläggningen för 1973

Taxerad inkomst	Skattesänkning vid	
	den genomförda skatteoml.	indexregl.
10 000	151	90
20 000	447	120
30 000	745	258
40 000	900	652
50 000	900	636
60 000	900	636
70 000	900	1 035
80 000	622	1 035
90 000	322	1 035
100 000	22	1 035
150 000	-	1 162
200 000	-	1 635

Anm. Inkomstbegreppet i denna och de följande tabellerna 2-4 är icke helt jämförbara. Skillnaderna är dock genomgående små.

Skatteomläggningen åstadkoms genom en direkt justering av inkomstskatteskalan och den motsvarade en kostnad på sammanlagt 2,4 miljarder kr. Denna täcks i första hand genom en höjning av den allmänna arbetsgivaravgiften. Som jämförelse kan nämnas att kostnaden för en indexreglering - inkl. dess effekter på de kommunala skatteinkomsterna - skulle ha uppgått till ca 1,4 miljarder. Enligt den allmänna filosofi som enligt den borgerliga majoriteten bör gälla för indexregleringar skulle emellertid denna kostnad inte behöva finansieras genom en motsvarande inkomstförstärkning.

Den skattereform som genomfördes för 1974 års inkomster innebar att folkpensionsavgiften slopades. Effekten i olika inkomstlägen framgår av tabellen 2.

Tabell 2. Skatteomläggningen för 1974

Taxerad inkomst	Sänkning vid	
	den genomförda skatteoml.	indexregl.
10 000	246	90
20 000	739	120
30 000	1 233	259
40 000	1 500	661
50 000	1 500	662
60 000	1 500	644
70 000	1 500	644
80 000	1 500	1 043
90 000	1 500	1 043
100 000	1 500	1 043
150 000	1 500	1 171
200 000	1 500	1 654

Statens inkomstbortfall beräknades uppgå till 3,8 miljarder kr. vilket kompensterades genom en socialförsäkringsavgift på 3,3 %. Under detta år skulle kostnaden för en indexreglering av skatteskallorna uppgått till ca 1,8 miljarder kr., dvs. mindre än hälften av kostnaden för den faktiskt genomförda reformen. Å andra sidan skulle denna enligt den borgerliga majoritetens uppfattning inte behövt finansieras.

Den under 1974 beslutade skattereformen avseende 1975 års inkomster var den första s.k. Haga-överenskommelsen. Den innebar att sjukförsäkringsavgiften för löntagare slopades, att avtrappningen av grundavdragen upphörde och att statsskatteskalan justerades i syfte att lindra marginals-katten i mellaninkomstlägena. Resultatet av denna skatteomläggning redovisas i tabell 3.

Tabell 3. Skatteomläggningen för 1975

Taxerad inkomst	Skattesänkning vid	
	den genomförda skatteoml.	indexregl.
10 000	547	146
20 000	619	171
30 000	782	388
40 000	1 335	712
50 000	2 142	958
60 000	2 201	1 176
70 000	2 214	1 201
80 000	2 228	1 795
90 000	2 128	1 885
100 000	2 038	1 885
150 000	687	2 296
200 000	+ 193	2 904

Kostnaden för denna reform uppgick till ca 4,7 miljarder kr. som finansierades genom en höjning av socialförsäkringsavgiften för sjukförsäkringen från 3,8 till 7,0 % och en höjning av motsvarande avgift för folkpensioneringen med 0,5 %-enheter. Kostnaden för indexregleringen skulle under detta år uppgått till ca 2,8 miljarder.

Under Haga II-överläggningarna uppnåddes en betryggande parlamentarisk majoritet även för en skatteomläggning avseende 1976 års inkomster. Skattesänkningen åstadkoms genom en justering av statsskatteskalen så att marginalskatterna sänktes för låginkomsttagarna och stora flertalet inkomsttagare fick en lägre skatt jämfört med föregående års skala. Resultatet framgår av den följande tabellen 4.

Tabell 4. Skatteomläggningen för 1976

Taxerad inkomst	Skattesänkning vid	
	den genomförda skatteoml.	indexregl.
10 000	165	151
20 000	490	151
30 000	1 210	364
40 000	1 600	749
50 000	1 600	1 253
60 000	1 600	1 501
70 000	1 600	1 526
80 000	1 600	2 162
90 000	1 545	2 358
100 000	1 445	2 397
150 000	945	2 861
200 000	445	3 548

Den totala kostnaden för skatteomläggningen 1976 beräknades till ca 5 miljarder kr. och den finansierades bl.a. genom en höjning av olika socialförsäkringsavgifter med 1,9 %-enheter och ett borttagande av den tidigare gällande begränsningen av avgiftsunderlaget vid beräkningen av socialförsäkringsavgifterna. Även höjningar av en rad punktskatter bidrog till finansieringen av reformen.

Kostnaden för att genomföra indexregleringen skulle under detta år ha uppgått till ca 4 miljarder kr.

De i tabellerna 1 - 4 redovisade jämförelserna mellan de faktiskt genomförda skattereformerna och det beräknade utfallet av en indexreglering ger enligt vår mening underlag för väsentliga slutsatser om de fördelningspolitiska och statsfinansiella effekterna av en indexreglering enligt den borgerliga majoritetens förslag.

4. Fördelningspolitiska effekter

Indexregleringen har genomgående varit ogynnsammare ur inkomstfördelningssynpunkt. Skattesänkningarna växer vid ett sådant system hela tiden med växande inkomst och når utmanande stora belopp vid höga inkomster.

En indexreglering av skatteskalorna under dessa år på 1970-talet, vilket borgerliga partier krävt när de var i oppositionsställning, hade på ett avgörande sätt ökat ojämlikheten i fördelningen av de disponibla inkomsterna. Låginkomsttagarna hade fått betala en markant högre skatt än vad som nu är fallet samtidigt som höginkomsttagarna hade fått mycket kraftiga skattesänkningar. Eftersom huvuddelen av de förvärvsarbetande kvinnorna har inkomster under 50 000 kr. skulle innebörden av en indexreglering ha varit att dessa drabbats av en betydligt högre skattebelastning än vad som nu är fallet.

Vidare har man grundad anledning tro att ett indexregleringssystem under denna period skulle ha försvårat avtalsrörelserna. Genom att skatteomläggningarna givits en i jämförelse med indexregleringen klar låginkomstprofil har de - jämte sin allmänt kostnadsdämpande effekt - underlättat lösningarna av eljest besvärliga förhandlingsproblem. Ett genomförande av ett indexregleringssystem under denna period skulle således ha drivit på inflationen och försämrat vår internationella konkurrenskraft.

En viss uppfattning om de statsfinansiella effekterna får man om man summerar de tidigare angivna årskostnaderna för indexregleringarna under åren 1973 - 1976. Totalt uppgår summan av dessa beräknade kostnader till 20 miljarder kr. Det torde vara helt orealistiskt att räkna med att ett så stort inkomstbortfall kunnat täckas genom upplåning. Antingen hade en kraftig nedskärning av statsutgifterna blivit nödvändig eller också hade man fått kompensera sig genom andra skatte- och inkomst-

förstärkningar. En utgiftsnedskärning hade inte kunnat åstadkommas utan att den påverkat de lägre och medelstora inkomsttagarna. Dessa skulle alltså ha fått relativt sett sänkt standard i fråga om sin offentliga konsumtion och/eller de offentliga transfereringarna (ex. barnbidrag eller bostadsbidrag) för att bereda utrymme för en skattesänkning som i första hand skulle ha gynnat de bättre ställda.

En skatteförstärkning för att kompensera inkomstbortfallet vid en indexreglering kan visserligen ges en utjämnande profil och fördelas efter bärkraft men eftersom detta egentligen endast innebär att man i princip ändrar tillbaka den skatteförändring som indexregleringen medfört, förefaller det inte sannolikt att en borgerlig skattepolitik skulle ha utformats på detta sätt. Att först fatta beslut om att genom en indexreglering sänka skatterna - och då mest för höginkomsttagarna - och sedan genom ett omedelbart därpå följande beslut ändra tillbaka skatteskalorna till vad de ursprungligen var, torde möta vissa svårigheter att förklara för väljare och allmänhet. Närmare tillhands ligger då antagandet att man ersatt inkomstbortfallet med höjningar av de indirekta skatterna. Men dessa är i allmänhet proportionella mot inkomsten eller t.o.m. i vissa fall regressiva. Den sammantagna effekten av indexreglering och kompenserande höjningar av de indirekta skatterna kan då bli en markant övervältring av skattebördan från höginkomsttagare till personer med låga inkomster. Redan efter några få år kan dessa effekter av en indexreglering bli betydande. Tillämpat på framtiden skulle det innebära att de landvinningar som gjorts på fördelningspolitikens område genom de senaste årens skatteomläggningar snabbt skulle gå förlorade.

De i detta avsnitt presenterade beräkningarna av vad en indexreglering enligt den borgerliga majoritetens förslag skulle fått för effekter under åren 1973 - 1976 ger klart belägg för att ett införande av indexreglering

som en del av vårt skattesystem skulle innebära en betydande reträtt i fråga om våra fördelningspolitiska ambitioner. En sådan förändring innebär därför ett avsteg från den huvudmålsättning som finns angiven i direktiven för skatteutredningens arbete nämligen att "beskattningen skall medverka till att åstadkomma en jämnare real inkomstfördelning och standardutveckling medborgarna emellan". Den borgerliga utredningsmajoriteten medverkar genom sitt förslag till att vrida tillbaka utvecklingen på det så viktiga, fördelningspolitiska området.

5. Statsfinansiella effekter

Den borgerliga majoritetens uppfattning är att den progressiva, direkta statsskatten vid en accelererad inflation leder till alltför snabba ökningar av statsinkomsterna. Men man tar i sin skrivning inte alls hänsyn till två väsentliga förhållanden. Dels utgör inkomsterna från den direkta statsskatten endast ca $\frac{1}{3}$ av de totala statsinkomsterna, dels påverkas de totala statsutgifterna i hög grad av en accelererad inflations-takt. Den borgerliga majoritetsskrivningen vill ge ett intryck av att inflationen genom de progressiva skatteskalorna skapar en onödigt snabb ökning av statsinkomsterna, när det i själva verket är så att inflationen slår hårt på praktiskt taget hela statsbudgetens utgiftssida men endast leder till snabbare ökningar på den tredjedel av inkomsterna som den direkta statsskatten står för.

Av de övriga delarna av inkomstskatten står mervärdeskatten för ca 20 %. Taget över längre perioder ökar denna vid oförändrade skattesatser ungefär proportionellt mot den privata konsumtionen i löpande priser. Detta innebär alltså att den ökar med en klart lägre takt än vad lönesumman ökar och därigenom också - eftersom den offentliga verksamheten är så pass löneintensiv - med en takt som ligger klart under de rent auto-

matiska ökningarna på en stor del av budgetens utgifts-sida.

Däremot ökar de rent lönebaserade avgifterna - dvs. socialförsäkringsavgifterna och den allmänna arbetsgivaravgiften - i samma takt som lönesumman och bidrar därmed till att täcka de automatiska utgiftsstegringarna på budgeten. Men dessa avgifter utgör endast - till den del de tillförs statsinkomsterna - omkring 15 % av statsbudgetens inkomster under budgetåret 1975/76. De resterande delarna av statsinkomsterna, dvs. 30 à 40 %, ökar klart långsammare än bruttonationalprodukten i löpande priser och alltså även klart långsammare än vad som svarar mot kostnadsautomatiken - dvs. kostnadsökningarna för löner, folkpensioner, kommunbidrag o.d. - vid en oförändrad verksamhetsvolym. Vissa av inkomstposterna, t.ex. uppbörd i statens verksamhet, ökar inte ens i löpande priser medan andra, som t.ex. tullarna minskar trendmässigt.

Sammantaget innebär detta att statsbudgetens totala inkomstsida vid oförändrade skatter och avgifter närmast har en tendens att öka långsammare än den allmänna kostnadsstegringen i ekonomin. Detta då i kontrast mot statsbudgetens utgiftssida som till följd av bl.a. sitt starka löneberoende och basbeloppsanknytningen av folkpensioneringen har en tendens att även vid oförändrad volym öka snabbare än den allmänna kostnadsstegringen i ekonomin¹.

En konsekvent genomförd indexreglering enligt den modell som den borgerliga majoriteten i utredningen föreslagit kommer ofrånkomligen att försvaga statsbudgetens inkomstsida. Ett genomförande av förslaget för 1978 kommer enligt vad som nu kan bedömas leda till en inkomstminskning på ca 4 miljarder kr.

¹ Detta förhållande har närmare analyserats i Industrins utredningsinstituts "långtidsutredning": IUI:s Långtidsbedömning 1976, kap. 7 och 8.

Detta kan innebära endera av två ting: Det kan såsom framhölls i det närmast föregående avsnittet, 3, an-tingen leda till att man får företa kompenserande inkomstförstärkningar på andra skatteområden. Men eftersom detta i allmänhet gäller proportionella eller t.o.m. regressiva skatter eller avgifter leder en sådan kombinerad åtgärd till en klar överflyttning av skattebördan från höginkomsttagare till lägre inkomster. Eller också måste indexregleringen leda till att man dämpar eller minskar de statliga utgifterna. Ett genomförande av ett system med indexreglerade direkta skatter utan kompenserande inkomstförstärkningar måste - om man inte är beredd att mycket kraftigt öka statens upplåning - leda till att den offentliga sektorns andel av bruttonationalprodukten minskar.

Det undandrar sig vårt bedömande vilken av dessa båda konsekvenser som den borgerliga majoriteten haft i åtanke.

En särskild effekt på statsfinanserna av den borgerliga majoritetens förslag förtjänar att påpekas. Utredningsmajoriteten antyder att kommunerna bör kompenseras för det skattebortfall som blir resultatet av att grundavdraget indexregleras. Detta torde i och för sig vara en rimlig slutsats om kommunerna inte ska tvingas till extra skattehöjningar på grund av att en indexreglering berövar dem skatteunderlag.

Å andra sidan framstår det som inkonsekvent att kommunerna via statliga bidrag skall ges kompensation för en skatteomläggning, samtidigt som motsvarande kostnader för den statliga sektorn inte enligt utredningsmajoriteten skulle behöva finansieras. I konsekvensens namn borde man här bestämma sig för en enhetlig behandling av finansieringsfrågan i de båda offentliga sektorerna. Om kommunerna skall få kompensation för det skattebortfall som indexregleringen medför bör även staten för sin del täcka in inkomstbortfallet.

6. Stabiliseringspolitiska effekter

6.1 Utländska erfarenheter och analyser

En fullt genomförd indexreglering av de statliga inkomstskatterna finns endast i Canada, Danmark och Nederländerna. Den har gått längst i Danmark där man inte endast indexreglerar för den allmänna prisstegringen utan även reallöneförbättringarna blir beaktade. I Nederländerna är indexregleringen försedd med en bestämmelse av innebörd att om regeringen finner så lämpligt endast 80 % av det fullständiga genomslaget av prisförändringar genomförs.

Erfarenheterna från dessa tre länder är långtifrån entydiga. I Danmarks fall kan man peka på att erfarenheterna har ett mindre intresse för andra länder eftersom man i detta land har en praktiskt taget fullt genomförd indexreglering även av lönerna. Detta förhållande pekar på riskerna att en indexreglering på ett område så småningom även sprider sig till andra områden, vilket bl.a. medför betydande svårigheter att bryta en pågående inflationsprocess. Detta har även kommit till klart uttryck genom den fortgående höga inflationstakten i den danska ekonomin.

Inte heller erfarenheterna från Nederländerna är utan vidare möjliga att generalisera. Detta land har sedan ett antal år tillbaka haft ett ganska betydande överskott i sin utrikeshandel vilket medfört att den statsfinansiella situationen varit helt annorlunda än i flertalet andra länder. För att inte leda in landet i en deflationistisk situation har man fått acceptera ganska kraftiga underskott på statsbudgeten. Detta har i sin tur medfört att anspråken på statsinkomster inte varit lika stora som på en del andra håll. Trots detta har erfarenheterna varit tämligen negativa till indexregleringen. Regeringen har utnyttjat de möjligheter som bestämmelserna ger att begränsa genomslaget till högst

80 %. Under 1974 valde man att i praktiken helt överge indexregleringen och i stället göra en skatteomläggning som främst gynnade låginkomsttagarna. Systemet är fortsatt under debatt.

Den s.k. Carter-rapporten i Canada framhöll 1968 att en indexreglering kan skapa "oreparabel skada på den inbyggda stabiliseringsmekanismen i systemet". Den tanke som ligger bakom detta uttalande är att under perioder av efterfrågeöverskott så kommer de progressiva skatteskalorna att automatiskt skära bort en del av de stigande nominella inkomsterna och därigenom medverka till en nödvändig dämpning av den ekonomiska aktiviteten. På motsvarande sätt kommer vid en nedgång inkomstskatterna att minska och därigenom skapa en motverkande kraft till den svaga aktiviteten. Denna effekt blir större ju högre progressiviteten i skattesystemet är. Denna automatik är värdefull eftersom den träder i kraft omedelbart och måste förutsättas verka snabbare än vad fallet blir om justeringarna görs först efter det att en bedömning kunnat göras. Genom en indexering skulle denna värdefulla egenskap hos systemet gå förlorad.

Trots detta genomfördes emellertid under 1973 en indexreglering av skatteskalorna. Erfarenheterna har till synes inte varit lika negativa som t.ex. i Nederländerna.

I en särskild OECD-studie¹ har man gjort ett försök att belysa de stabiliseringspolitiska konsekvenserna av en indexering av de statliga inkomstskatteskalorna. Den slutsats man drar är att "indexering i sig själv kan vara destabiliserande under vissa omständigheter. Det kan uppstå en situation där en stor skattenedskärning utlöses som ett resultat av indexering vid en tidpunkt när en regering skulle önska att hålla igen den samlade efterfrågan och när det skulle ha varit bättre att upp-

¹ THE ADJUSTMENT OF PERSONAL INCOME TAX SYSTEMS FOR INFLATION. A report by the Committee on Fiscal Affairs, OECD 1976.

skjuta nedskärningen. Mer flexibilitet i fråga om tidpunkten för justeringarna och deras koordination med ekonomiska förhållandena och andra samhällsekonomiska åtgärder skulle kunna åstadkommas i frånvaro av indexering".

Vi finner det anmärkningsvärt att den borgerliga majoriteten inte alls har redovisat de internationella erfarenheter som klart pekar på nackdelarna med en indexreglering. Man redovisar exempelvis inte det mycket markerade motstånd som finns i Förbundsrepubliken Tyskland mot att genomföra någon form av indexreglering. Skälen är främst att en sådan försvårar en effektiv stabiliseringspolitik och försvagar motståndet mot inflationen.

Den allmänna tendensen i vår omvärld är nu att man för att förstärka kampen mot inflationen överger allt fler former av indexregleringar. Det är därför att beklaga att den borgerliga majoriteten i utredningen nu lagt ett förslag som gör att Sverige på ett iögonfallande sätt kommer att avvika från denna allmänna bild.

6.2 De stabiliseringspolitiska effekterna i Sverige

Den i betänkandet föreslagna tekniken för indexering innebär att man lägger prisstegringarna under en tidigare period till grund för skatteförändringarna under en senare period. Närmare preciserat tar man prisförändringarna september - september under närmast föregående år och justerar skatteskalorna med hänsyn härtill för det kommande året. Detta innebär att man bygger in en automatisk tidsförskjutning i anpassningen av den statliga finanspolitiken. Man kan lätt tänka sig en lång rad situationer där detta skulle inverka klart destabiliserande på den ekonomiska aktiviteten i landet och leda till att statsmakterna i stora flertalet fall fick korrigera indexregleringsbeslutet.

Genom de progressiva skatteskalorna uppnår man en automatisk dämpning av eventuellt uppkommande tendenser till köpkraftsöverskott. På motsvarande sätt verkar progressiviteten stimulerande på den ekonomiska aktiviteten under nedgångsperioder genom att de direkta skatteinkomsterna får en svagare utveckling. I flertalet fall utgör en sådan "inbyggd stabilisator" ett värdefullt hjälpmedel i stabiliseringspolitiken. Dessa egenskaper kommer också att bestå efter genomförandet av en indexreglering i fråga om alla förändringar som inträffar under loppet av ett visst, givet år. Det finns inget i det borgerliga förslaget som antyder att man skulle komma att genomföra någon indexreglering mitt under ett kalenderår utan detta skulle endast göras vid årsskiftena.

Men detta innebär då i sin tur att man löper risken att i efterhand förstöra de stabiliseringsegenskaper som det nuvarande skattesystemet besitter. Om man under loppet av ett visst år haft tendenser till en överefterfrågan i samhällsekonomin och kanske delvis lyckats möta denna genom de inneboende stabiliseringsegenskaperna i skattesystemet, så skulle man under nästa år ge tillbaka den restriktiva effekt som skatteskalorna automatiskt hade åstadkommit. I allmänhet torde emellertid konjunkturläget inte motivera detta utan i en hel del fall föreligger snarare behov av en fortsatt eller t.o.m. förstärkt restriktivitet för att dämpa de inflatoriska impulserna.

En indexreglering av skatteskalorna enligt det borgerliga förslaget kan alltså i en hel del konjunktursituationer förmodas få en destabiliserande effekt och försvåra samhällets möjligheter att bekämpa inflationen och upprätthålla en full sysselsättning.

Detta förhållande förstärks ytterligare av det faktum att utredningsmajoriteten i sitt förslag inte förordar att någon hänsyn skall tas till indirekta skatter. Inne-

börden härav är att indexregleringen förutsätts kompensera för de prisstegringar som blir resultatet av eventuella beslut att höja de indirekta skatterna.

Om konjunkturläget kräver att köpkraft dras in genom exempelvis en momshöjning får alltså utredningsmajoritetens förslag den ekonomiskt politiskt perversa effekten att extra köpkraft släpps ut vid närmaste årsskifte då skatteskalen förändras. Vid denna tidpunkt kan man t.o.m. tänka sig att momsen åter sänkts, något som knappast förstärker det rimliga i kompensationen genom indexregleringen.

I vilket fall som helst underlättas knappast den alltid svåra uppgiften att bedriva en effektiv konjunkturpolitik av utredningsmajoritetens tekniskt ofullgångna förslag.

7. Hur slår inflationen i olika inkomstlägen

En utgångspunkt för det borgerliga förslaget har varit att inflationen på ett likartat sätt slår över hela inkomstskalan. Enligt vår mening är det emellertid mycket som pekar på att detta inte är fallet utan att låginkomsttagarna får bära en proportionsvis större del av inflationens konsekvenser.

Ett sätt på vilket detta kommer till uttryck är att andelen dagligvaror i allmänhet är större i en låginkomsttagares budget. Under sjuttioalet har priset på dessa varor - med undantag för de år då man subventionerade en stor del av jordbruksprisernas stegring - stigit snabbare än konsumentpriset, dvs. dessa grupper blir alltså underkompenserade genom den skattereform som de borgerliga representanterna i utredningen föreslagit.

I gengäld har låginkomsttagarna mindre möjligheter än personer med högre inkomster att genom exempelvis fastighetsinnehav kompensera sig för inflationens effekter. I

tabellen 5 redovisas hur avdragen för skuldräntor för fastighet ökar med ökande inkomst.

Tabell 5. Avdrag för skuldräntor för fastighet vid 1976 års taxering

Beskattningsbar inkomst (kr.)	Avdrag (kr.)
10 000 - 12 500	944
20 000 - 25 000	1 212
25 000 - 30 000	2 173
30 000 - 40 000	2 042
40 000 - 45 000	2 338
45 000 - 50 000	2 278
50 000 - 60 000	2 868
60 000 - 70 000	4 970
70 000 - 80 000	5 144
80 000 - 90 000	5 888
90 000 - 100 000	5 796
125 000 - 150 000	8 068
150 000 - 200 000	8 878

Källa: riksrevisionsverkets taxeringsstatistiska undersökning hösten 1976

Anm. Kolumnen med avdrag redovisar förhållandena för gruppen gifta.

Tabellen ger mycket klart vid handen att skuldräntorna ökar med ökande inkomst vilket både beror på en ökad frekvens av fastighetsinnehav och en ökad skuldsättning.

Genom kombinationen av nominellt bestämda skulder och realt värdesäkrade tillgångar skapar inflationen värdestegringsvinster som ökar med ökande inkomst. Men det är samtidigt också höginkomsttagarna som enligt majoritetens system för en indexreglering skulle få de största skattesänkningarna. Vi anser att man genom en indexreglering ytterligare ökar de redan goda möjligheterna som höginkomsttagarna har att kompensera sig

för verkningarna av inflationen.

8. Våra slutsatser

Den i avsnittet 3 redovisade jämförelsen mellan de under 70-talet faktiskt genomförda skattereformerna och resultatet av en indexreglering enligt den borgerliga majoritetens förslag ger enligt vår mening klart belägg för att dessa omläggningar i en rad avseenden har varit ett bättre sätt att ta hänsyn till inflationens verkningar.

Fördelarna i jämförelse med indexregleringen ligger i

- att omläggningarna kan utformas med hänsyn till de krav som fördelningspolitiken ställer på vårt skattesystem
- att en effektivare stabiliseringspolitik kan föras genom den ökade flexibilitet och de större möjligheter till en anpassning till det rådande läget som de återkommande omläggningarna ger
- att en effektivare inflationsbekämpning uppnås, bl.a. genom att omläggningarna kan bilda utgångspunkt för en följande avtalsförhandling där resultatet av skattesänkningarna vägs in i den totala förtjänstutvecklingen
- att en bättre statsfinansiell effekt uppnås genom att omläggningarna kan kopplas till höjningar av i första hand socialförsäkrings- eller arbetsgivaravgifter
- att dessa omläggningar skapar bättre möjligheter att påverka marginalskatterna för inkomsttagare i de vanligaste inkomstlägena.

Det av den borgerliga majoriteten föreslagna systemet för indexreglering innebär

- att de fördelningspolitiska orättvisorna förstärks
- att våra möjligheter att föra en effektiv stabiliseringspolitik försvåras
- att inflationen påskyndas

- att statsfinanserna försvagas.

Vi anser därför att förslaget om en indexreglering av skatteskalorna inte bör genomföras. Vi anser att effekterna av inflationen i stället bör beaktas genom återkommande skatteomläggningar. Därvid bör hänsyn inte endast tas till prisstegringstakten för en passerad period. Alla de omständigheter som föreligger i det då rådande läget bör vägas in.

Utredningen har ännu inte tagit ställning till frågan om det framtida skattesystemets utformning. Vi anser det därför både ologiskt och omotiverat att innan detta skett binda sig för hur ett hänsynstagande till inflationen skall utformas. Denna faktor får i likhet med alla andra vägas in i den totala bedömningen av skattesystemets framtid, där bl.a. skatteskalorna, avdragssystemet och beskattningen av kapital och förmögenhet är betydelsefulla delar i en av oss eftersträvad helhetssyn. Ett genomförande av en indexreglering utan att ha denna helhetssyn är enligt vår mening inte lämpligt.

Reservation

av ledamoten Hedborg

Varje år sedan 1973 har förändringar skett av skatteskalan. Inflationstakten har varit hög under hela 70-talet. Den kraftiga progressiviteten i skatteskalorna, i sig ett uttryck för strävan att utjämna inkomsterna, i kombination med snabb prisstegring, gör det nödvändigt med förändringar av skatten. I annat fall krävs orimliga löneökningar för att åstadkomma reala förbättringar av inkomsterna.

1972 års skatteutredning lägger nu fram förslag om indexreglering av skatteskalan. Indexreglering är en av många möjliga metoder att revidera skatteskalorna. De tidigare årliga omläggningarna har inneburit att regeringen efter överenskommelse med löntagarorganisationerna valt att lägga fram förslag som byggt på en annan fördelning av skattesänkningen än vad en indexreglering skulle ha gjort.

Det går att visa att de stora löntagargrupperna inom såväl LO som TCO gynnats av de tidigare skatteomläggningarna. Lönestatistik för olika grupper byggs upp på olika sätt och är svår att jämföra. Om man ändå använder sig av SCB:s statistik och gör vissa antaganden om inkomsterna 1976 erhålls följande tabell.

Tabell: Genomsnittlig inkomstökning 1973 - 1976 för vuxna anställda inom industrin.

	Inkomstökning 1973 - 1976, %		
	Brutto	Netto (efter skatt) Faktisk Med index- reglering	
Kvinnliga vuxna industriarbetare	51,9	52,2	40,3
Manliga vuxna industriarbetare	47,4	47,6	35,5
Kvinnliga vuxna industri-tjänstemän	53,4	51,9	39,3
Manliga vuxna industri-tjänstemän	42,8	42,4	33,0
Högre ledande industri-tjänstemän	39,0	26,7	28,7

En kvinnlig industriarbetare har i genomsnitt ökat sin inkomst med knappt 52 %. Genom de årliga skatteomläggningarna har inkomsten efter skatt under perioden ökat ännu snabbare, eller med drygt 52 %. Kvinnliga tjänstemän har under samma period ökat sin inkomst med ca 53 %. Manliga industriarbetare har fått en ökning med 47,4 %. Också dessa båda grupper har ökat sin nettoinkomst ganska precis i samma takt som sin bruttoinkomst, eller med ca 52 resp. 47,6 %. Manliga industritjänstemän har något högre inkomster och har mellan 1973 och 1976 i genomsnitt ökat sin inkomst med 42,8 %. Också för denna relativt välbetalda grupp gäller att de ökat sin nettoinkomst nästan lika snabbt, eller med 42,4 %.

Genomgående för de stora löntagargrupperna gäller alltså att de under perioden överhuvudtaget inte drabbats av någon ökad genomsnittlig skattebelastning. Trots kraftiga realinkomstförbättringar och kraftiga kommunalskatteökningar är det genomsnittliga skatteuttaget för dessa grupper ganska exakt detsamma 1976 som 1973.

Intressant är att jämföra med vad en indexreglering enligt skatteutredningens modell skulle ha givit. (Se tabellen.)

Genomgående för de stora löntagargrupperna skulle en indexreglering givit en betydligt långsammare ökning av den disponibla inkomsten. För att tjäna på indexreglering krävs betydligt högre inkomst än den som industrins arbetare och tjänstemän normalt kommer upp till. Högre ledande tjänstemän inom industrin, som idag har en genomsnittlig inkomst på ca 125 000 kr., skulle enligt tabellen ha haft en något högre disponibel inkomst om indexreglering hade tillämpats i stället för de genomförda skatteomläggningarna.

Det kan då invändas, att de årliga skatteomläggningarna finansierats genom höjda arbetsgivaravgifter som i sin tur tagit i anspråk löneutrymme. Inkomsterna borde alltså

ha stigit snabbare med en indexreglering som inte finansierats. Men även om inkomsterna hade stigit något snabbare så skulle ändå de årliga skatteomläggningarna varit gynnsammare än indexreglering för de stora löntagargrupperna. Priserna har under den här perioden stigit med ca 30 %. Realinkomsterna har alltså ökat med 12 till 22 % för industriarbetare och -tjänstemän med genomsnittliga löner utan att de därför har en högre genomsnittlig skatt idag än 1973.

Med indexreglering förutsätts att skatteprogressiviteten skall slå igenom vid reala inkomstförbättringar. Det krävs åtskilligt högre inkomster brutto 1976 för att de många löntagarna skulle uppnå lika hög disponibel inkomst med indexreglering som de faktiskt fått tack vare skatteomläggningarna.

Däremot gäller invändningen för dem som har mycket höga inkomster. De skulle ha tjänat på indexreglering och en snabbare inkomstökning.

Med de nuvarande skatteskalorna, som är starkt progressiva i de skikt där de stora löntagargrupperna befinner sig, finns starka skäl att en eventuell revision av skatteskalorna görs till förmån för dessa grupper. Bara därigenom kommer ökningen av den disponibla inkomsten 1978 att kunna fördelas gynnsamt.

Därtill kommer att prisutvecklingen för 1977 nu inger stark oro. Om prisstegringen mellan september 1976 och september 1977 blir kraftig kommer också en indexreglering enligt skatteutredningens förslag att ligga på en hög nivå. För att det då skall bli möjligt att bryta prisutvecklingen 1978 fordras att effekterna av indexregleringen motverkas. Det påtalas också i utredningsbetänkandet att stora förändringar i inflationstakten från år till år förutsätter att regering och riksdag vidtar de särskilda åtgärder läget kan kräva.

En indexreglering utgör inte en samhällsekonomiskt och fördelningspolitiskt godtagbar lösning på de problem som kan uppstå på grund av inflationen 1978.

Totalt oacceptabelt framstår alternativet att prisutvecklingen 1976/77 tas till utgångspunkt för en indexreglering som 1978 ger höginkomsttagare avsevärt större utbyte än låginkomsttagare och som därtill framtvingar t.ex. en momshöjning som särskilt hårt drabbar låginkomsttagare, barnfamiljer och pensionärer.

De stora löntagargruppernas erfarenheter av tidigare skattemöjligheter är positiva. De särskilda justeringar som kan behövas av statsskatteskalen för 1978 är en fråga som bör tas upp i överläggningar med löntagarorganisationerna när förutsättningarna för 1978 bättre kan bedömas.

Reservation

av ledamoten Hermansson

1. Inflationen är en förbannelse. Med nuvarande inflationstakt tar den 10 % varje år av värdet av alla små besparingar. Den gör pensionsförbättringar och löneökningar till noll om de inte är större än 10 %. Den drabbar dem som redan har det svårt i samhället. Men inflationen gynnar samtidigt andra grupper. Den innebär att värden flyttas över från dem som litet har till dem som redan har mycket, till de rika. Storfinanserna, monopolerna, de stora markägarna, de stora fastighetsägarna berikar sig ytterligare på inflationen.

Inflationen måste hårt angripas och bekämpas. För att ge avsedd effekt måste denna kamp givetvis rikta sig mot inflationens grundläggande orsaker: monopolmakten, militariseringen, de skärpta motsättningarna och förfallstendenserna under kapitalismens nedgångsperiod. Inflationen är en produkt av den kapitalistiska produktionsordningen. Den kan avskaffas först genom avskaffande av kapitalismen.

2. Denna insikt betyder inte att man får uraktlåta åtgärder för att söka begränsa inflationen och prisstegringen. Inflationens skadeverkningar måste i möjligaste mån begränsas. Därför krävs en medveten och sammanhållen antiinflationistisk politik avseende hela samhällsekonomin. Löner, pensioner, barnbidrag, små sparmedel osv. måste skyddas. Indexreglering kan användas för vissa former av detta nödvändiga skydd.

Åtgärder för inflationsskydd får givetvis inte begränsas och utformas så att de framför allt gynnar de högre inkomsttagarna. Så är emellertid fallet med det förslag till inflationsskyddad skatteskala, som framlagts av majoriteten i 1972 års skatteutredning. Förslaget har beställts av den borgerliga regeringen. Denna uraktlåter samtidigt att bekämpa inflationen och prisstegringen. Den har avskaffat prisstopp som tidigare gällde för en rad produk-

ter. Den för en slapp ekonomisk politik. Effekten har blivit en starkare prisstegring, framför allt märkbar när det gäller dagligvaror, under hittills förlupna del av år 1977 än under motsvarande månader förra året.

Om man vill skapa inflationsskydd måste frågorna ställas: Varför skall inflationsskyddet endast gälla skatterna? Varför skall inflationsskyddet när det gäller skatterna begränsas till att gälla enbart den direkta inkomstskatten? Diskussionen om och åtgärderna för inflationsskydd måste enligt min uppfattning ges en vidare inriktning än vad som skett i regeringens tilläggsdirektiv och i förslaget från 1972 års skatteutredning. Som förslaget till inflationsskyddad skatteskala nu föreligger innebär det att den enda åtgärd man vidtar ger de största fördelarna till en grupp av höga inkomsttagare.

3. Utredningen påpekar att inflationens effekter på skattesystemet blivit särskilt påtagliga under de senaste åren. Tre faktorer sägs ha samverkat härtill, nämligen de senaste årens kraftiga prisstegringar, den mycket starka inkomstutvecklingen samt den ökade progressiviteten i statskatteskalan. Som följd härav sägs en skärpt beskattning ha inträtt på rent nominella inkomstökningar.

Innebörden i begreppet "skärpt beskattning" måste enligt min mening närmare bestämmas. Som utredningens majoritet resonerar kan man lätt få det intrycket att den del av en inkomst som går till skatter är så att säga "försvunnen" för inkomsttagaren och icke har någon betydelse för vederbörandes ekonomiska, sociala och kulturella standard. Så är givetvis icke fallet. Skatteinkomsterna kan emellertid användas på olika sätt av stat och kommun. Användningen är avgörande för inkomsttagarens "nytta" av dem. Att i förväg utgå från att en ökad beskattningsprocent är till nackdel för inkomsttagaren kan emellertid inte vara riktigt.

Här bör på nytt påpekas att utredningen (i enlighet med

direktiven) begränsat sig till effekterna av inflationen på den direkta statsskatten. Inflationsutvecklingen påverkar emellertid också uttaget av t.ex. mervärdeskatt. Denna begränsning synes sammanhänga med den allmänna, enligt min mening felaktiga tendensen att vid diskussionen om skattesystemets fördelningspolitiska effekter endast behandla de direkta skatterna och utelämma de indirekta skatterna.

4. De individuella effekterna av utredningens förslag till indexreglerade skatteskalor är fördelningsmässigt sådana att de icke kan accepteras. Såsom framgår av de presenterade tabellerna blir skattefördelarna av en indexreglering avsevärt mycket större i kronor räknat vid högre inkomster än vid lägre inkomster. Utredningen söker försvara detta med att "de inkomstskikt som får den största skatteförändringen är alltså de som utan inflationsskydd skulle träffats av den största skatteskärpningen". Därmed är då också sagt att det problem utredningen behandlar framför allt är en fråga för inkomsttagarna på övre delen av inkomstskalan.

Det kan förtjäna att påminnas om de effekter av utredningens förslag som uppstår i olika inkomstskikt enligt dess egen redovisning. Man har alltså beräknat skatteförändringen för olika inkomstgrupper genom indexreglering av skatteskala och grundavdrag jämfört med 1977 års skatteskala oförändrad. Resultatet varierar givetvis beroende på prisutvecklingen och den uppräknings som i anslutning därtill gjorts. Här anförs två av utredningens alternativ, nämligen en uppräkning med 8 % och en uppräkning med basbeloppet 11 400 kr. (motsvarande en uppräkning med ca 9,6 %):

Taxerad inkomst, kr.	Skatteförändring jfr med 1977 års skala oförändrad, kr.	
	Uppräkning av 1977 års skala och grundav- drag med	
	8 %	basbeloppet 11 400 kr.
10 000	- 104	- 150
20 000	- 114	- 160
30 000	- 195	- 243
40 000	- 437	- 547
50 000	- 820	-1 010
60 000	-1 180	-1 430
70 000	-1 299	-1 565
80 000	-1 827	-2 136
90 000	-1 905	-2 261
100 000	-1 918	-2 289
150 000	-2 252	-2 687
200 000	-2 870	-3 421

5. Även om de fördelningspolitiska verkningarna av utredningens förslag är de som starkast måste kritiserar, bör uppmärksamheten emellertid också riktas på de statsfinansiella, de kommunalekonomiska och de stabiliseringspolitiska verkningarna. Utredningen förutsätter ett bortfall av skatteinkomster för staten genom indexregleringen som för år 1978 skulle uppgå till 2 550 - 3 600 milj. kr. beroende på prisutvecklingen. Därtill kommer ett skattebortfall för kommunerna uppgående till 450 - 650 milj. kr. plus ytterligare 100 milj. kr. i engångsbelopp. Utredningen ställer inget som helst förslag om hur ett sådant skattebortfall skall täckas. Övergång till indexreglering av skattesystemet innebär sannolikt större svårigheter att på ett smidigt och effektivt sätt använda skattepolitiken i stabiliseringspolitiskt syfte.

6. Frågan står då om alternativ till en indexreglering av skatteskalorna. Det alternativ jag för min del vill

förorda är förändringar av skatteskalorna årligen eller med så långa mellanrum som krävs med hänsyn bl.a. till prisutvecklingen. Jag har svårt att förstå det rimliga i invändningen, att t.ex. årliga revisioner av skatteskalen skulle vara svåra eller rent av omöjliga att åstadkomma. Redan nu förutsätts ju att riksdagen skall besluta om en viss uttagningsprocent av skatteskalen. En årlig revision erbjuder inga större tekniska svårigheter. Politiskt innebär den dessutom stora fördelar. Det blir då möjligt att införa ett fördelningspolitiskt inslag i förändringarna av skatteuttaget, innebärande att de lägre och medelstora inkomsttagarna gynnas. Övergång till en inflationsskyddad skatteskala enligt utredningens förslag innebär däremot risk för en fastlåsning av skattesystemet vid nuvarande modell.

Samtidigt vill jag understryka, att en övergång till det av VPK förordade skattesystemet med en ökad andel av nödvändiga statsinkomster uttagen direkt ur produktionen minskar de problem som en fortsatt inflation skapar i skattepolitiken.

7. Eftersom skatteutredningens förslag till ett nytt mera varaktigt system för beskattningen inte kommer att kunna genomföras från den 1 januari 1978 synes ett nytt skatteprovisorium för år 1978 nödvändigt. Att man enbart begränsar sig till en indexreglering av nuvarande skatteskala skulle vara ett slag i ansiktet på löntagargrupperna. Den närmare utformningen av ett sådant provisorium kommer här inte i fråga. Jag förutsätter att de politiska partierna bereds tillfälle att i god tid före 1977 års utgång framföra sina förslag avseende den konkreta utformningen av skattepolitiken för år 1978. I motsats till en indexreglering av 1977 års skatteskala, som ger större skattefördelar ju högre upp man kommer på inkomstskalan, bör ett sådant förslag enligt min mening ge ett någorlunda likartat krontalsbelopp i skattesänkning till de stora löntagargrupperna, samtidigt som en spärr sättes uppåt för sänkningen.

Särskilt yttrande

av ledamoten Tidefelt

I allmänna skatteberedningen var TCO:s, LO:s och SACO:s representanter liksom alla representanter för de politiska partierna eniga om att sedan man genomfört beredningens förslag till sänkning av den direkta statsskatten borde det allvarligt prövas om att införa en indexreglering av skatteskalorna för tiden efter 1970.

Den grundläggande tankegången har varit att om man vill öka marginalsatten bör detta ske genom riksdagsbeslut och inte med hjälp av inflationen. Inom TCO står vi fast vid vår tidigare ståndpunkt att inflationen som sådan icke skall vara ett medel för att öka progressiviteten i skattesystemet.

I oktober 1971 gick TCO ut med en debattskrift "Skatter och standardutveckling". I denna skrift visade vi på vilka effekter en så låg årlig prisstegring som 4 % får på den direkta beskattningen. Vi krävde då en indexreglering av statsskatteskalen fr.o.m. 1972 och betonade att en indexreglering inte innebär en skattesänkning utan en minskning i den av inflationen betingade ökningstakten av skatteuttaget.

När 1972 års skatteutredning blev tillsatt var det TCO:s förhoppning att man snabbt skulle kraftigt sänka procentsatserna i statsskatteskalen inom de skikt där löntagarnas lönestegringar äger rum, så att det skulle bli möjligt att höja löntagarnas privata standard genom löneökningar som ligger inom ramen för samhällsekonomisk balans. Tyvärr har utredningen ännu inte reellt tagit itu med denna uppgift.

I avvaktan på att 1972 års skatteutredning skulle framlägga sitt huvudförslag till sänkning av den direkta beskattningen har för åren fr.o.m. 1973 t.o.m. 1977 s.k. provisoriska skatteomläggningar genomförts i syfte att

underlätta löneförhandlingarna. Omläggningarna har medfört att vi nu befinner oss i ett helt annat läge än 1971, då TCO krävde en indexreglering. Sedan 1973 har kraftiga skattesänkningar skett för låginkomstgrupperna och skärpningar har skett för löntagarna som ligger högre upp på skatteskalan. På den beskattningsbara inkomsten intill 15 000 kr. har skattesatsen efter 1972 inklusive tidigare folkpensionsavgift sänkts från 15 % till 2 %. På skiktet som börjar vid 70 000 kr. har skattesatsen höjts från 44 till 48 %.

Löntagare som 1977 får en beskattningsbar inkomst av 70 000 kr. har en marginals katt på 75 % (statsskatt 48 + kommunalskatt 27). Dessa löntagare tjänade 1972 43 500 kr. och hade då en marginals katt på 63 % (kommunal utdebitering 24 kronor). På fem år har dessa personer fått en marginals katteökning på 12 procentenheter.

De provisoriska omläggningarna har syftat till att underlätta löneförhandlingarna genom att åstadkomma betydande krontalsbelopp i skattesänkning för mellanlönegrupperna, för vilka progressiviteten i skattesystemet är så hög att det praktiskt taget är omöjligt för dem att få sin privata standard höjd. För att åstadkomma dessa krontalsbelopp har det av tekniska skäl varit nödvändigt att sänka procenttalen i statsskatteskalan långt ner där egentligen inga heltidsarbetande arbetstagares marginals katt påverkas. Genom att påbörja skattesänkningen i skikten långt ned på skalan har man kunnat uppnå en ackumulerad effekt, som blivit en acceptabel krontalssänkning för mellaninkomstgrupperna.

För löntagarna i de något högre skikten som ovan nämnts har skattesatserna höjts. Därmed har progressiviteten i skatteskalan skärpts och man har helt eliminerat eller begränsat krontalssänkningen av skatten för dessa grupper. Löntagare i dessa lönelägen drabbas nu av en alldeles orimligt hög marginals katt. Det senare belyses i vår utredning i tabell 2:2, där det framgår att den som för

1977 får en taxerad inkomst på 70 000 kr. måste få en löneökning med 17,2 % för att bibehålla oförändrad realstandard vid en prisstegring på 8 %. Såsom representant för TCO ser jag det nödvändigt att också peka på förhållandena för de högre avlönade tjänstemännen.

De kraftiga lönehöjningarna på grund av inflationen under 70-talet i kombination med en allt brantare skatteskala har medfört att redan mellanlönegrupperna nu får så lite i utbyte av en lönehöjning att enbart en indexreglering av statsskatteskalen icke är tillräckligt för att underlätta förhandlingarna om lönerna för 1978. Utbytet av lönehöjningarna för mellanlönegrupperna är så lågt att allt för stora löneökningstal måste krävas för att öka deras disponibla reala inkomst. Det är därför enligt min mening nödvändigt att särskilda justeringar av procent-satserna i statsskatteskalen genomförs i syfte att åstadkomma större skattesänkningar i kronor räknat för löntagare i mellanskikten och därmed underlätta avtalsrörelsen för 1978.

I de nu gällande direktiven sägs att huvuduppdraget skall vara slutfört under november 1977, så att det nya skattesystemet med betydligt lägre marginalskatter kan komma i tillämpning den 1 januari 1979. Det nu föreliggande förslaget till indexreglering skall vara möjligt att sätta i kraft den 1 januari 1978.

Det kan ifrågasättas om inte den stora omläggningen av den direkta beskattningen först borde vara genomförd, innan systemet för indexreglering av skatteskalen tas i bruk, eftersom en indexreglering av skatteskalen i nuvarande läge icke ger tillräckligt belopp i kronor räknat för mellanlönegrupperna för att kunna underlätta avtalsrörelsen för 1978. Därtill kommer att den stora skatteomläggningen säkerligen inte kan genomföras som en engångsomläggning utan behöver en genomförandeperiod av minst tre år. Under genomförandeperioden måste den årliga sänkningen av den direkta beskattningen omfatta

justeringar långt utöver de som motsvaras av en indexreglering för inflationen. Följaktligen kan det kanske tidigast fr.o.m. den 1 januari 1982 bli aktuellt att indexregleringssystemet tas i bruk.

Eftersom jag har den uppfattningen att inflationen som sådan icke skall vara ett instrument för att höja den direkta beskattningen ansluter jag mig till det system för inflationsskydd som vi arbetat fram inom utredningen. Systemet motsvarar i allt väsentligt den modell som vi i TCO presenterade 1971. De särskilda justeringar som behövs av statsskatteskalen för 1978 är en fråga som jag anser att TCO och LO bör kräva förhandlingar om med regeringen. Skulle regeringen sedan icke vilja sätta indexregleringen i kraft från året 1978, anser jag att det är värdefullt att vi har utarbetat ett system för inflations-skyddade skatteskalor, som i så fall kan sättas i kraft så snart den mera genomgripande skatteomläggningen blivit en realitet.

Särskilt yttrande
av experten Åberg

Under de allra senaste åren har stabiliseringsegenskaperna hos de progressiva skatteskalorna kommit i delvis nytt läge. Under s.k. "stagflation" kan t.ex. priserna stiga samtidigt som produktionen minskar och arbetslösheten stiger. I ett sådant läge framstår inte de skattehöjande egenskaperna hos ett progressivt schema som samhällsekonomiskt önskvärda utan de fungerar då närmast destabiliserande.

Mot detta kan dock invändas att "stagflationsproblemet" är en väsentligen mera speciell situation än den vanliga konjunkturmekanismen då man måste dämpa en överefterfrågan och en inflationistisk situation med hjälp av indragningar av köpkraft till statsbudgeten. Man kan enligt min mening inte utforma ett permanent skattesystem med utgångspunkterna från en helt speciell konjunktursituation. Sådana fall bör åtgärdas genom förändringar som är specifika för den föreliggande situationen.

Olika försök har gjorts att med hjälp av teoretiska modeller belysa indexregleringens stabiliseringseffekter. I en canadensisk undersökning¹ har man trott sig kunna påvisa effekter som närmast pekar på att en indexering stabiliserat ekonomin. Denna undersökning är emellertid giltig endast under mycket speciella omständigheter. Den särskilda effekt som man trott sig finna i dessa modellkörningar är helt att hänföra till att de expansiva effekterna verkar med en betydande och mycket speciell tidsförskjutning. I just detta fall leder indexeringen till att man kommer "rätt" med åtgärderna. Eftersom denna situation knappast kan förutsättas gälla generellt så

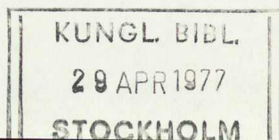
¹ BOSSONS, J, and WILSON, T.R. - Adjusting Tax Rates for Inflation
(Canadian Tax Journal,
May 1973)

har denna undersökning endast ett begränsat värde.

I en större amerikansk studie² som täcker in ett flertal alternativ drar man närmast slutsatsen att man inte kan avgöra huruvida en indexering verkar destabiliserande eller ej. Men även den studien har ett ytterst begränsat värde eftersom man där inte lyckats täcka in konsekvenserna av de minskade statsinkomsterna på de statliga utgifterna. Ett rimligt hänsynstagande till denna faktor modifierar slutsatserna i väsentliga avseenden.

Jag vill i övrigt ansluta mig till de uppfattningar som framförs i reservationen av herr Brandt, m. fl.

² THE BROOKINGS INSTITUTION - Inflation and the Income Tax system - Proceeds of a Conference held in 1975.

Statens offentliga utredningar 1977

Kronologisk förteckning

1. Totalförsvaret 1977-82. Fö.
2. Bilarbetstid. K.
3. Utbyggd regional näringspolitik. A.
4. Sjukvårdsavfall. Jo.
5. Kvinnlig tronföljd. Ju.
6. Översyn av det skatteadministrativa sanktionssystemet 1. B.
7. Rätten till vapenfri tjänst. Fö.
8. Folkhögskolan 2. U.
9. Betygen i skolan. U.
10. Utrikeshandelsstatistiken. E.
11. Forskning om massmedier. U.
12. Kommunal och enskild väghållning. K.
13. Sveriges samarbete med u-länderna. Ud.
14. Sveriges samarbete med u-länderna. Bilagor. Ud.
15. Handelsstålsindustrin inför 1980-talet. I.
16. Handelsstålsindustrin inför 1980-talet. Bilagor. I.
17. Översyn av jordbrukspolitiken. Jo.
18. Inflationsskyddad skatteskala. B.

Statens offentliga utredningar 1977

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

Kvinnlig tronföljd. [5]

Utrikesdepartementet

Biståndspolitiska utredningen. 1. Sveriges samarbete med u-länderna [13] 2. Sveriges samarbete med u-länderna. Bilagor. [14]

Försvarsdepartementet

Totalförsvaret 1977-82. [1]

Rätten till vapenfri tjänst. [7]

Kommunikationsdepartementet

Bilarbetstid. [2]

Kommunal och enskild väghållning. [12]

Budgetdepartementet

Översyn av det skatteadministrativa sanktionssystemet 1. [6]

Inflationsskyddad skatteskala. [18]

Utbildningsdepartementet

Folkhögskolan 2. [8]

Betygen i skolan. [9]

Forskning om massmedier. [11]

Jordbruksdepartementet

Sjukvårdsavfall. [4]

Översyn av jordbrukspolitiken. [17]

Arbetsmarknadsdepartementet

Utbyggd regional näringspolitik. [3]

Industridepartementet

Handelsstålsutredningen. 1. Handelsstålsindustrin inför 1980-talet. [15] 2. Handelsstålsindustrin inför 1980-talet. Bilagor. [16]

Ekonomidepartementet

Utrikeshandelsstatistiken. [10]

LiberFörlag
Allmänna Förlaget

ISBN 91-38-03406-9
ISSN 0375-250X